

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – СТАРТ ІЗ СЬОГОДЕННЯ В МАЙБУТНЄ

Матеріали
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

20-21 квітня 2017 року

Харків – 2017

УДК 378.018.43 :[004+621.397.122]

*Рекомендовано до друку рішенням
вченої ради Інституту післядипломної освіти та заочного
(дистанційного) навчання (протокол № 20 від 16 березня 2017 р.)
та науково-методичної ради Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна (протокол № 3 від 17 квітня 2017 р.)*

Конференцію зареєстровано як міжнародну в Українському інституті науково-технічної та економічної інформації, м. Київ (посвідчення про реєстрацію № 71 від 6 лютого 2017 р.).

Редакційна колегія: В. Г. Левчук (головний редактор), В. І. Каук, Т. О. Маркова, Г. М. Тимченко, Н. І. Бережна, О. М. Стратійчук, Л. О. Іваненко.

Адреса редакційної колегії: м. Харків, майдан Свободи, 6, каб. 500.

Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє: матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 20-21 квітня 2017 р., Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 82 с.

ISBN 978-966-285-400-8

Конференція проводиться за ініціативою Міністерства освіти і науки України, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Української асоціації дистанційної освіти з метою обговорення питань організаційно-методичного забезпечення та створення дистанційних курсів, особливостей використання дистанційних курсів для студентів різних форм навчання, методичних елементів і систем забезпечення дистанційного навчання, сучасних засобів і методів реалізації інтерактивної складової курсу та використання дистанційних технологій у післядипломній освіті.

Відповідальність за зміст статті, граматичні та стилістичні помилки несе автор.

УДК 378.018.43 :[004+621.397.122]

ISBN 978-966-285-400-8

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017

© Українська асоціація дистанційної освіти, 2017

З М І С Т

ГЕЙМІФІКАЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАННЯ

Кущенко Е. И. Геймификация преподавания статистики.....	7
Полякова Л. Ю., Гиря Н. П. Гейміфікація в математиці – перехід на наступний рівень.....	8
Помаза-Пономаренко А. Л. Гейміфікація у сфері освіти як засіб формування інтелектуальних, соціальних і ситуативних компетентностей.....	9

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТА СЛУХАЧІВ

Білик О. М., Брагіна Т. М. Методичні аспекти створення дистанційного курсу «Історія української культури» для іноземних студентів.....	11
Борозенець В. В. Застосування системи Moodle в викладанні дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія» для іноземних студентів.....	12
Варава С. В. Специфіка створення дистанційних курсів для навчання іноземної мови.....	13
Коренева И. В., Панченко В. Г., Клименко А. В. Некоторые особенности разработки дистанционных курсов естественных дисциплин для иностранных студентов подготовительного факультета	14
Кузнєцова А. А. Вирівнюваний дистанційний курс математики для слухачів-іноземців.....	15
Лисенко А. В. Організація дистанційної освіти для іноземних студентів.....	16
Самойлова Н. В. Особливості застосування дистанційного навчання при викладанні курсу «Основи охорони праці» для студентів гуманітарних факультетів.....	17
Ушакова Н. И. Инвариантные дистанционные модули в курсе языковой подготовки иностранных учащихся.....	18
Черкашина Н. И. Дистанционное обучение как инновационная форма обучения иностранному языку.....	19
Якунін А. В. Концепция курса математики с виртуальной составляющей для слушателей-иностранцев.....	20
Якущенко В. А., Шульга Л. И., Квитчатая А. И., Нартов П. В., Бурьян К. А. Методическое обеспечение дистанционного обучения специалистов фармации и медицины на этапе последиplomной подготовки.....	21

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Олійник А. О. Використання медіа-сервісів для навчання основам здорового способу життя в системі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.....	24
--	----

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАННЯ

Анисимов А. М., Бочаров Б. П., Воеводина М. Ю., Кузнецов А. И. Использование технологии Front-end разработки при создании тестов Moodle.....	25
Базима Б. О. Опыт психологического консультирования в системе Skype.....	26
Балычева Л. В. Деякі особливості організаційних форм системи дистанційного навчання.....	27
Бугайчук К. Л. Мікронавчання: поняття, особливості, переваги.....	28
Бузинова К., Муращенко Т., Тимченко А. Tree IT – это проект непрерывного дистанционного образования в сфере IT.....	29
Гончарова Т. Использование видеоконтента в дистанционных курсах (от традиционного МООС к увлекательной обучающей игре).....	29
Зинченко О. О. Створення моделі формування здорового способу життя в системі відкритого дистанційного навчання.....	30
Клюс В. І., Тимченко Г. М. Вивчення психофізіологічних особливостей студентів в системі дистанційного навчання класичного університету на базі LMS Moodle.....	31
Кобрин М. В. К вопросу о применении дистанционного обучения в области управления системой информационной безопасности организации.....	32
Левітін Є. Я., Криськів О. С., Рой І. Д. Використання віртуальних технологій лабораторного експерименту для підвищення ефективності дистанційного навчання.....	33
Опрошанська Т. В., Машталер В. В., Гонтова Т. М. Використання сучасних технологій навчання в дистанційному курсі «Фармацевтична ботаніка» в національному фармацевтичному університеті.....	35
Парфіненко Т. О., Ляшенко О. В., Бутенко О. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобів навчання здоров'ю в системі естетичної медицини.....	36
Пахомова І. М. Кураторські години в системі MOODLE.....	37
Смаль В. А., Тимченко Г. М. Виявлення первинних порушень в структурі біоритмів студентів шляхом використання електронних діагностик на базі LMS Moodle.....	38

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Баранник М. О. Особливості розробки дистанційного курсу з дисципліни «Біофізика» для студентів фармацевтичних спеціальностей.....	40
Галій Л. В., Серопян Т. М. Досвід проведення педагогічного експерименту з впровадження дистанційної форми навчання у національному фармацевтичному університеті.....	41
Глазова В. В. Дистанційне навчання педагога як шлях професійного зростання.....	42
Домбровська С. М. Дистанційне навчання в процесі організації навчально-пізнавальної діяльності студентів сучасного ВНЗ.....	43
Захар О. Г. Застосування технології змішаного навчання в процесі підвищення кваліфікації вчителів інформатики.....	44
Знаменська Т. К., Клименко Т. М., Сандуляк Т. В. Дистанційна освіта та електронна охорона здоров'я в асоціації неонатологів України.....	45
Кайдан Н. В. Викладач як куратор змісту.....	47
Коваль Б. Ф. Організація дистанційної форми навчання лікарів-інтернів у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова.....	48
Коновалова О. О. Особливості застосування елементів дистанційного навчання у курсі, що включає лабораторні заняття.....	49
Лагутін В. Л. Інноваційні підходи до реформування сучасної освіти	50
Левчук В. Г. Сучасний E-learning: основні тренди в університетській освіті.....	51
Максименко Н. В. Можливості дистанційних методів навчання в аспекті залучення іноземних фахівців до викладання дисциплін.....	56
Мікаїлова М. Н. Досвід підвищення ефективності лабораторних занять з дисципліни «Технічна механіка».....	57
Мурадова В. Х. Проектирование информационной системы управления дистанционным обучением в вузе	58
Новикова У. В., Дудинова А. В., Бабакулов Б. К. Технические и морально-этические аспекты дистанционной формы обучения школьников.....	59
Олійник Л. М. Організація очно-дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті із застосуванням хмарних технологій.....	63
Пойда С. А. Організація дистанційної форми навчання лікарів-інтернів у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова.....	64

Ромін А. В., Калюжний В. С. Механізми формування дистанційного навчання співробітників ДСНС України.....	65
Савонова О. В. Досвід забезпечення організації змішаного навчання студентів із дисциплін здоров'язбережувального напрямку.....	66
Семенов М. А. Підтримка викладачів, які використовують технології дистанційного навчання, в переміщеному університеті.....	68
Соколов О. М. Виявлення найбільш ефективного методу навчання в дистанційному курсі лабораторних робіт для майбутніх фізиків-експериментаторів.....	69
Тагліна Ю. С. Особливості взаємодії викладача та студента у дистанційному навчанні: зворотний зв'язок.....	70
Толстов І. В. Організація самостійної роботи студентів-заочників на кафедрі «Філософії та соціології» українського державного університету залізничного транспорту.....	71
Шугайло О. О. Досвід використання платформи Едера для розвантаження програм початкової школи.....	72

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА ТА ЦИФРОВА МАЙСТЕРНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Андрейко Г. П. Внедрение элементов дистанционного образования как стимулирующий фактор к самостоятельной работе студентов.....	73
Березенська С. М. Електронний контент як компонент цифрової педагогіки.....	74
Горбулин О. С. Современная цифровая педагогика: проблематика и перспективы.....	75
Мынбаева А. К., Булатбаева А. А. Развитие цифровой компетенции в подготовке будущих педагогов.....	78
Олійник Н. Ю. Електронний навчальний контент як ключове поняття цифрової педагогіки.....	81
Тимченко Г. М., Салахетдинов Р. Р. Електронний робочий зошит як засіб організації самостійної роботи студентів з курсу «Фізична реабілітація».....	82

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ ТА НАВЧАННІ

Иваненко Н. С. Перспективы использования методов искусственного интеллекта в учебном процессе в вузе.....	84
--	----

ГЕЙМІФІКАЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАННЯ

Кущенко Елена Ивановна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

экономический факультет

lena_kush@ukr.net

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ СТАТИСТИКИ

Современные трансформации преподавательского процесса в высшей школе ставят перед собой цель создания гибкой обратной связи между преподавателем и студентом. При этом особую роль играет взаимодействие внутри группы студентов, а также между группами студентов, изучающих один и тот же предмет. Опыт преподавания на факультете МЭО и Туристического бизнеса ХНУ имени В. Н. Каразина позволил наблюдать также взаимоотношения между группами студентов, получающих образование на бюджетной основе и на контрактной. Часто такое соседство бросает вызов преподавателям высшей школы, вынуждая их работать со слабым контингентом и искать пути подготовки бакалавров в экстремальных условиях. Задачи, стоящие перед преподавателями включают в себя не только передачу своих знаний и умений, но и процесс вовлечения и стимуляции интереса студентов к получению новых знаний.

Такой процесс называется игрофикацией или геймификацией от английского gamification — применение подходов, характерных для игр, в неигровых процессах с целью раскрытия творческих способностей личности и мотивации ее на достижение успеха.

Но привлечение игр в образовательном процессе не является инновацией. На сегодня по игровым технологиям написано немало научных работ. Это труды Варениной Л. П., Гейне И. А., Коротченко Е. А., Мазелиса А. Л., Малышевой Н. А., Орловой О. В., Пахомовой Т. Е., Паудяль Н. Ю., Семеняк И. В., Титовой В. Н., Филиндаш Л. В. и других.

Игра – это такой вид деятельности, в котором воссоздаются социальные отношения между людьми. Ей присущи такие характеристики, как импровизация, дух соперничества, эмоциональная составляющая и удовольствие. Являясь развлечением и разрядкой, игра способна перерасти в обучение, творчество и моделирование человеческих отношений. Итак, чтобы геймификация прижилась и дала результаты, необходимо тщательно подойти к подбору ее элементов (выбрать виды индивидуальных заданий и виды наград), затем необходимо постоянно следить за активностью студентов и корректировать и задания, и награды так, чтобы всем было интересно продолжать играть по вашим правилам. Интересная работающая система получилась только после нескольких месяцев отладки и тестирования студентов.

Современные студенты виртуозно владеют современными информационными технологиями, активно пользуются электронными носителями. Поэтому живой пример преподавателя способен зарядить студента к творчеству. Например, интерактивная презентация, показанная во время чтения лекции по статистике, дала возможность вовлечь в творческий процесс даже самых неактивных студентов, которые на проведенных в группах научных конференциях показали прекрасные результаты.

Введение игровых элементов на занятиях по статистике, особенно в 2016-2017 учебном году, когда курс читался на 2 и 3 курсе студентам специальности 6.140103 «Туризм» одновременно в связи с изменением учебных планов, направлено на запоминание статистической методологии, на приобретение профессиональных навыков, а также новых знаний. Геймификация способна создать такую информационно-обучающую среду, которая бы способствовала самостоятельному, активному стремлению студентов к получению знаний, профессиональных умений, критическому мышлению, умению принимать управленческие решения, работе в команде, способности к сотрудничеству и благородному соперничеству, способности к предпринимательству, гордости за приобретенные знания. Геймификация способствует раскрытию способностей и мотивирует к самообразованию, что существенно повышает эффективность образовательного процесса.

Полякова Людмила Юрьевна, Гиря Наталия Петровна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

факультет математики и информатики

l.yu.polyakova@gmail.com, n_girya@mail.ru

ГЕЙМИФИКАЦИЯ В МАТЕМАТИКЕ – ПЕРЕХОД НА СЛЕДУЮЩИЙ УРОВЕНЬ

В современном мире стремительного развития информационных технологий остро стоит вопрос о пересмотре методов, способов и форм обучения, поскольку сейчас образование подразумевает не только сумму знаний, умений и навыков, но и быстрое освоение новых умений и технологий в изменяющихся условиях. К сожалению, при практически мгновенном доступе к любому виду информации снижается потребность в теоретических знаниях, поэтому мотивация учащегося к обучению, вовлечение его в качестве активного участника процесса получения новых знаний становится одной из актуальнейших задач обучения.

Повысить уровень мотивации учащихся призван такой инновационный подход как геймификация. Основным содержанием геймификации является использование психологии игры в неигровом процессе, например, в обучении. Примером применения геймификации в обучении является популярный образовательный интернет-ресурс Coursera.

Для детей нынешнего поколения характерны не только традиционные игры, но также игры на электронных устройствах, что формирует восприятие окружающего мира через призму доступных игр и широкого потока информации. Поскольку ребенок учится в игре, создание мотивирующих к обучению и обучающих электронных игр является требованием времени.

В обучении математике геймификация может найти широкое применение. Заметим, что использование мотивационной игры в математике совсем не ново, ведь головоломки, занимательные логические и развивающие игры вызывают у детей любого возраста большой интерес, способствуют концентрации внимания, формируют усидчивость, сообразительность и самостоятельность. Благодаря современным программным продуктам становится возможным применить этот мотивирующий фактор на новом уровне, ведь существуют различные игры, отражающие практически все темы, изучаемые в математике, способствующие закреплению как теоретических знаний, так и приобретению практических умений.

Отметим, однако, что хотя согласно статистическим данным применение геймификации приносит положительные результаты, но все же остается много нерешенных вопросов, например, как контролировать, чтобы обучение через игру не превратилось в игру в обучение.

Таким образом, геймификация – один из методов, применение которого в обучении математике может обеспечить оптимальный уровень достижения целей образовательного процесса в случае, если будет разработан комплексный подход по использованию этого инструмента.

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна

Національний університет цивільного захисту України

a_pp_l@i.ua

ГЕЙМІФІКАЦІЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ, СОЦІАЛЬНИХ І СИТУАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Загальновідомо, що витoki гейміфікації, як технології зміни поведінки особистості, слід шукати в системі маркетингу. У ній вона використовується для залучення споживачів з метою їх «узаємодії» з брендами. Не втрачаючи такого свого значення, гейміфікація активно використовується й у сфері освіти. Для неї цей термін є досить новим (увійшов до вжитку в 2010 р.), але змістовно не переобтяженим. Особливість гейміфікації у сфері освіти полягає в такому: вона покликана мотивувати студентів до навчання, сприяти оперативному, ергономічному та нестандартному формуванню в них інтелектуальних, соціальних і ситуативних компетентностей. Погоджуємося із О. Макаревич, що гейміфікація – невід’ємний чинник підвищення

результативності дистанційного навчання, що представляє собою актуальну новітню освітню технологію.

Сучасне інформаційне суспільство володіє новими технологіями на архетиповому й інтуїтивному рівнях. Ці технології увійшли в його свідомість, способи поведінки та соціалізації. Відтак, вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ) не мають відставати від нього, більше того, бути на крок попереду. Оскільки головна місія зазначених закладів – мотивація до навчання та передача ґрунтовних і, що важливо, актуальних знань студентам, у т. ч. онлайн, у наслідок отримання яких вони зможуть забезпечити в подальшому власний добробут і соціально-економічний розвиток держави. У цьому контексті увагу привертає декілька моментів, які стосуються діяльності ВНЗ, а саме: 1) вони не мають бути відірвані від реалій сьогодення, а, навпаки, включені в його процеси, зокрема під час інтеграції науки та практики; 2) вони мають застосовувати сучасні освітні технології, причому у викладачів повинна бути наявна ІКТ-компетентність, а в цих закладів – відповідна фінансова і матеріально-технічна база тощо.

Крім того, як перевагою, так і недоліком використання гейміфікації у сфері освіти може стати енергія, темп, дизайн, рівні, мотивація, винагорода та потенціал «ігрового» процесу. Власне кажучи, він може дати студенту необхідні інструменти для здобуття перемог у найближчому та далекому майбутньому. Проте зловживання гейміфікацією може його занурити у світ «нереального» та/або процес змагання, який стане першочерговим. Отже, для того, щоб її вплив у сфері освіти був позитивним, застосування гейміфікації повинно відбуватися з науково-дослідницької позиції.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТА СЛУХАЧІВ

Білик Олена Миколаївна, Брагіна Тетяна Миколаївна

Харківська державна академія культури

bilikl@mail.ru, cheuno@mail.ru

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ» ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Теорія і методика викладання культурологічних дисциплін іноземним студентам має враховувати зміни, які відбулися в освітній інформаційній структурі сучасного суспільства, що зумовлює актуальність розробки та впровадження нових освітніх послуг, створених на базі ІКТ та дистанційних технологій. Дистанційне навчання (ДН) сьогодні є особливо актуальним у сфері підготовки іноземних студентів, які мають різний віковий, культурний, соціальний рівень та різні мотиви навчання. Значна кількість іноземців навчається за заочною формою і потребує удосконалення культурологічних знань, умінь та навичок, але має бажання та об'єктивну необхідність реалізовувати це навчання без відриву від соціального оточення та основного місця проживання. Дистанційне навчання може розглядатися як засіб модернізації системи навчання навчальної дисципліни «Історія української культури» щодо зменшення терміну перебування іноземних студентів заочної форми навчання, оскільки впровадження дистанційної форми навчання уможливорює уникнення навчання протягом року на підготовчому факультеті. Тому сьогодні провідні вищі навчальні заклади України розробляють різноманітні дистанційні курси, які дозволяють іноземним абітурієнтам отримати мовну підготовку на батьківщині, мати чіткі орієнтири щодо навчання.

Методологію дистанційного навчання досліджували: Ю. Л. Господарик, О. П. Околелов, І. Л. Роберт, В. І. Солдаткін, Е. Г. Скибицький, В. П. Тихомиров, Л. П. Халяпіна, А. Б. Хуторської та ін.

Важливе місце в системі дистанційного навчання належить самостійній роботі студентів. Тому організації самостійної роботи належить приділяти особливу увагу. В. М. Шейко пропонує базову модель організації самостійної роботи студентів в системі дистанційної освіти. Модель складається з п'яти етапів, кожен з яких має свою специфіку організації та змісту діяльності.

Перший етап є підготовчим, другий етап – пропедевтичний, третій – теоретичний, четвертий – навчально-практичний, п'ятий – звітно-практичний. На першому етапі здійснюється підготовка до самостійної роботи, розробляється координаційний план самостійної роботи студентів: бюджет вільного часу на самостійну роботу студентів, щотижневий графік

самостійної роботи, тематичний план самостійної роботи, рекомендації щодо роботи з літературою, комп'ютером, аудіо- та відеоносіями. На другому етапі робота спирається на навчальну програму з використанням навчального фільму, який вводить студентів у вивчення курсу та основних рекомендацій щодо роботи з курсом. На третьому етапі використовуються підручники, додаткова література, оглядовий курс лекцій, дається методичний коментар до практичної діяльності з курсу. На четвертому етапі використовуються хрестоматії, практикуми, збірники вправ, відбувається самоконтроль засвоєння знань. На п'ятому етапі передбачено виконання письмових робіт: рефератів, контрольних, курсових робіт, здійснюється конспектування, анутовування додаткової літератури. Отже, цю базову модель можна взяти за основу для розробки моделі організації самостійної роботи іноземних студентів в процесі мовної підготовки в контексті дистанційного навчання.

Важливу роль в успішній реалізації дистанційного навчання мови іноземних студентів відіграє особистість викладача, оскільки передбачається індивідуалізація навчання за умови застосування такої форми подання матеріалу. Необхідно, щоби в методичній системі викладача містився навчальний матеріал у різних формах (електронні посібники, система вправ та тестів, відео- та аудіоматеріали). Також важливою є психологічна готовність і викладача, і студентів до здійснення такої форми організації навчання. Отже, важливим аспектом впровадження дистанційного навчання є створення єдиного інформаційно-освітнього простору для навчального процесу щодо культурологічної підготовки іноземних студентів.

Борозенец Виктория Викторовна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Медицинский факультет

Vikaborozenets84@mail.ru

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СИСТЕМЫ MOODLE В ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ГИСТОЛОГИЯ, ЦИТОЛОГИЯ И ЭМБРИОЛОГИЯ» ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Медицинское образование в Украине считается одним из лучших в мире, в результате чего наша страна привлекает ежегодно тысячи иностранных студентов. Динамика развития высшего медицинского образования в Украине предполагает совершенствование процесса подготовки высококвалифицированных специалистов как среди украинских студентов, так и среди иностранных граждан. Учитывая вышесказанное, актуальным является поиск оптимальных и прогрессивных методов обучения и контроля знаний студентов. При этом обязательным является принятие во внимание изменившееся отношение обучающихся к способам получения знаний – на первый план выходят электронные образовательные ресурсы,

позволяющие получить информацию почти мгновенно. Использование дистанционных образовательных технологий весьма актуально в современных условиях, особенно при подготовке медицинских кадров.

Варава Светлана Васильевна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Центр международного образования

varava22@gmail.com

СПЕЦИФИКА СОЗДАНИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

На современном этапе образования широко используются технологии дистанционного образования. Это связано с процессами глобализации и информатизации общества, происходящими в мире, а также с тем, что процесс дистанционного обучения представляет собой удобную гибкую форму получения образования, не требующую отрыва обучаемых от основного места жительства и работы; максимально учитывает индивидуальные запросы обучаемых, является менее дорогостоящим способом получения образования.

Большую роль играют технологии дистанционного обучения и в процессе преподавания русского языка как иностранного (РКИ). Однако создание дистанционных курсов с целью обучения РКИ имеет свою специфику. Преподаватель должен активно использовать виртуальное пространство для взаимодействия со студентом; работа студента не может быть исключительно самостоятельной; должен быть предусмотрен тесный контакт и общение с преподавателем в необходимом для усвоения материала объеме. Организация учебного материала в подобных дистанционных курсах также имеет ряд особенностей, которые необходимо учитывать при создании курсов.

Дистанционные курсы для обучения иностранцев русскому языку активно создаются в последние годы и в Центре международного образования Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина: это – русский язык для англоговорящих (общее владение), курсы по научному стилю речи для студентов инженерно-технических и медико-биологических специальностей, курс культурологического лингвострановедческого характера «Поговорим о характере, привычках и традициях» и др.

В докладе будет проанализирована специфика создания дистанционных курсов для обучения иностранному языку (в данном случае – РКИ) на примере созданного автором дистанционного курса для обучения иностранных студентов инженерно-технического профиля на начальном этапе. Будут рассмотрены способы презентации новых лексических единиц и

лексико-грамматических структур; цель, типы, соотношение заданий и упражнений дистанционного курса, их взаимосвязь; специфика ввода учебных текстов и система предтекстовых и послетекстовых заданий; особенности контроля изучаемого материала; использование иллюстративного материала и необходимого грамматического комментария, а также будут наглядно проиллюстрированы все этапы работы с учебным материалом на примере фрагментов дистанционного курса.

**Коренева Инна Васильевна, Панченко Валентина Григорьевна,
Клименко Анна Викторовна**

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Центр международного образования

anikaklim@inbox.ru

**НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗРАБОТКИ
ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ ЕСТЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН ДЛЯ
ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО
ФАКУЛЬТЕТА**

Дистанционное образование является достаточно новой инновационной формой организации учебного процесса, которая основывается на принципе самостоятельного обучения студентов с использованием информационных ресурсов сети Интернет. Учащиеся отдалены от преподавателя во времени и пространстве, но в любой момент могут вступить в диалог с преподавателем, используя различные средства телекоммуникаций (электронная почта, Skype, видеоконференция, видеотелефон и т.д.). Разработка и применение дистанционных курсов открывает новые перспективы улучшения процесса образования для иностранных студентов. Разрабатывая дистанционный курс, необходимо учитывать, что он должен включать в себя все учебные и вспомогательные материалы, методические инструкции по использованию курса, а также блок контроля усвоения материала.

Преподаватели кафедры естественных наук Центра международного образования разработали дистанционные курсы по естественным наукам «Физика I», «Биология. Гистология» и «Химия I». Основная цель дистанционных курсов для иностранных студентов подготовительного факультета – улучшение эффективности учебной деятельности иностранных студентов за счет информационных компьютерных технологий.

Особенности разработанных дистанционных курсов по естественным дисциплинам:

- учебный материал подается с учетом лексико-грамматических конструкций и усложняется по мере изучения предмета и русского языка;

- курсы разделены на подразделы. По окончании каждого курса предусмотрен тестовый контроль для проверки усвоения материала;
- все лекции сопровождаются наглядным материалом (презентациями, видеороликами, рисунками, схемами, таблицами), что позволяет легче ориентироваться в новых знаниях;
- курсы содержат глоссарий с переводом на язык-посредник;
- итоговая оценка выводится как среднеарифметическая из текущих индивидуальных заданий, тестового и модульного контроля;
- в курсах используются аудиозаписи лекционного материала;
- предусмотрена возможность online обучения, во время которого происходит воздействие на зрительные, речевые и слуховые составляющие обучения студента;
- приводятся примеры зачетных и экзаменационных заданий.

Согласно действующей учебной программе в качестве итогового контроля знаний студентов предусмотрен экзамен в очной форме. Но предлагаемые дистанционные курсы дают возможность принимать экзамен в online-режиме, используя ресурс программы OpenMeetings.

Кузнецова Анна Анатольевна

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени

А. Н. Бекетова

kaa1973@ukr.net

ВЫРАВНИВАЮЩИЙ ДИСТАНЦИОННЫЙ КУРС МАТЕМАТИКИ ДЛЯ СЛУШАТЕЛЕЙ-ИНОСТРАНЦЕВ

Обобщается опыт проведения занятий по элементарной математике на подготовительном отделении для слушателей-иностранцев с использованием реанимационного дистанционного курса (ДК), синтезированного в виде набора отдельных модулей, каждый из которых раскрывает определенный раздел дисциплины. Исследуются положительные и отрицательные стороны обучающей системы (ОС) с дистанционной поддержкой и предлагаются пути повышения ее эффективности: использование ДК для выдачи и проверки домашних заданий с целью сокращения затрат аудиторного времени и активации самостоятельной работы слушателей; проведение итогового тестового контроля для систематизации и обобщения знаний по темам; использование средств виртуальной коммуникации для ускорения языковой и социокультурной адаптации слушателей-иностранцев.

Предлагаемое исследование направлено на отражение применения элементов дистанционного образования с опорой на традиции аудиторных занятий для активизации самостоятельной работы слушателей-иностранцев при изучении дисциплины «Элементарная математика». Задачами синтезированного ДК являются обеспечение освоения гарантированного

минимума знань по елементарній математиці, передбаченої програмою, і підготовка слухачів до успішного вивчення вищої математики і інших суміжних дисциплін в технічних університетах як фундаменту для рішення професійних завдань.

При створенні реабілітаційного ДК, враховуючи проблеми адаптації слухачів до нової мовної середовища, велику увагу приділяється інтерфейсу курсу і подачі навчального матеріалу: малий обсяг порцій, лаконічна і наочна форма, коротка обмежена лексика, зрозуміла іноземним слухачам, які на початковому етапі мають малий словниковий запас. Рішення питань зручності тексту, насичення навчальної інформації дозованими мультимедійними вставками полегшує проблеми засвоєння матеріалу і захищає від потрапляння слухачів в стан дезорієнтації.

Вісвіт експлуатації інтегрованої ОС з дистанційною компонентою в середовищі Moodle (навчальний сервер ЦДО ХНУГХ ім. А. Н. Бекетова: <http://cdo.kname.edu.ua>) демонструє її перспективність, але виявляє численні проблеми організаційного, методичного і економічного характеру.

Лисенко Антоніна Володимирівна

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту

antonina.lysenko.suem@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Ефективність дистанційного навчання іноземних студентів в Україні забезпечується тим, що навчальні матеріали по окремому курсу містять різні компоненти – електронні версії підручників, конспекти лекцій, відео-лекції, матеріали для аудіо матеріали, практичні, лабораторні та контрольні роботи, засоби діагностики.

Організація навчального процесу за заочно-дистанційною формою навчання в Східноєвропейському університеті економіки і менеджменту (СУЕМ) здійснюється відповідно до законодавства, нормативно-правових документів МОН України щодо організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, а також сформовано внутрішню нормативну базу, що регламентує питання організації навчального процесу дистанційної освіти.

Забезпечення якості дистанційного навчання має відповідний рівень інформаційно-методичних ресурсів. Навчально-методичне забезпечення дистанційного навчання формується інститутами, кафедрами, центром дистанційно-заочного навчання (ЦДЗН), які використовують технології дистанційного навчання.

Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка; контрольні заходи. Практична підготовка студентів, які навчаються за дистанційною формою навчання, проводиться за окремо затвердженою навчальним закладом програмою. Контрольні заходи з навчальної дисципліни при здійсненні підготовки іноземних студентів за дистанційною формою навчання включають проміжний, підсумковий та інші визначені контролю знань, умінь та навичок, набутих студентом у процесі навчання.

Організацію дистанційного навчального процесу забезпечують кафедри СУЕМ за підтримки ЦДЗН, навчально-організаційного відділу. Співробітники ЦДЗН, на яких покладено обов'язки «Організатора», «Адміністратора», формує електронні бібліотеки системи дистанційного навчання та календарні плани з дисциплін. Студенти виконують завдання дистанційного курсу: вивчають теоретичний матеріал, виконують контрольні завдання, проходять встановлені календарним планом перевірки рівня засвоєння знань.

Важливий аспект у створенні дистанційних курсів полягає у постійному моніторингу електронних навчальних ресурсів, можливість їхнього оперативного оновлення, редагування навчальних матеріалів. Розробка та використання дистанційних курсів є важливим компонентом навчання іноземних студентів в умовах сучасного розвитку інформаційних технологій, для забезпечення інтенсифікації і оптимізації навчального процесу, заощадження часу як слухача, так і тьютора, підвищення мотивації та забезпечення індивідуалізації навчання.

Самойлова Наталія Василівна

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

філософський факультет

samoilova@karazin.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

При розробці дистанційних курсів, слід враховувати особливості трансформації освітнього середовища та психологію сучасного студента. Сьогодні студенти віддають перевагу мобільним, гнучким формам навчання, самостійній підготовці, ігнорують аудиторну роботу, але досвід показує, що відсутність навичок самостійної роботи призводить до низького рівня професійної підготовки.

Існують певні проблеми щодо мотивації студентів гуманітарних факультетів до вивчення дисциплін вибіркового циклу, зокрема, курсу «Основи охорони праці». Тому, з метою успішного формування у студентів

гуманітарних факультетів відповідних компетентностей з охорони праці було запропоновано змішану форму навчання, тобто поєднання традиційної та дистанційної форм.

При вивченні курсу студентам було запропоновано настановчу (оглядову) лекцію, лекційний матеріал, розташований на сторінках дистанційного курсу, виконання самостійної роботи та складання іспиту. Основний акцент було зроблено на організацію самостійної роботи студентів, яка складалася із заповнення робочого зошиту.

Дистанційний курс містив всі необхідні елементи для його опанування: зміст курсу, сценарій, глосарій, критерії оцінювання знань, список літератури, електронні підручники, питання до іспиту, мультимедійні презентації за кожною темою, текст лекцій, електронні посилання на нормативно-правові документи та офіційні сайти організацій, завдання для іноземних студентів на російській мові, тренувальний тест для підготовки до іспиту.

Самостійну роботу студенти виконували у робочому зошиті, що сприяло більш високій якості підготовки. Досвід застосовування такої форми навчання засвідчив, що студенти більш активно самостійно працюють, не розраховуючи на те, що за останній тиждень виконають всі роботи шляхом простого копіювання інформації з Інтернет-джерел.

Отже, використання можливостей змішаного навчання сприяло підвищенню якості професійної підготовки та формуванню відповідних компетентностей з охорони праці у студентів гуманітарних факультетів.

Ушакова Наталья Игоревна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Центр международного образования

ushakova.khnu@gmail.com

ИНВАРИАНТНЫЕ ДИСТАНЦИОННЫЕ МОДУЛИ В КУРСЕ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ УЧАЩИХСЯ

Высшее образование как процесс овладения профессиональными знаниями приобретает принципиально новое значение. Это выражается в развитии отдельной части высшего образования – международного образования.

Актуальной проблемой этой новой отрасли образования является адаптация образовательных мигрантов к новым условиям и, прежде всего, к обучению в зарубежных университетах (академическая адаптация).

Поскольку основным видом деятельности образовательных мигрантов является обучение в высшем учебном заведении, целью и ожидаемым результатом адаптации данного контингента является академическая адаптированность.

Адаптация инофонов выдвигает в качестве основной цели образовательного процесса обеспечение максимально благоприятных условий для саморазвития личности, т. е. создание эффективной образовательной среды – многофакторного феномена, обеспечивающего условия для культурного и образовательного роста личности. Необходимо перенести акцент в деятельности преподавателя с педагогического воздействия на личность студента на формирование образовательной среды, в которой созданы условия для его самообразования и саморазвития.

В связи с задачами обучения иностранных студентов необходимо уточнить направления создания адаптационно-образовательной среды. Основой построения требуемого методического конструкта является его соответствие учебно-профессиональным и коммуникативным потребностям студентов, организация овладения языком обучения.

В языковой подготовке иностранных студентов могут быть выделены инвариантные, актуальные для учащихся разных специальностей, компоненты, которые целесообразно представить в виде дистанционных курсов. Принципы выделения и конструирования таких компонентов являются актуальной методической проблемой.

Черкашина Надежда Ивановна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

факультет иностранных языков

n.cherka@gmail.com

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ФОРМА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Как известно, дистанционное обучение предполагает использование таких элементов как средства передачи информации и методы передачи информации. В этой связи, перспективным является интерактивное взаимодействие субъекта и объекта процесса обучения посредством информационных коммуникационных сетей.

Преимуществом дистанционного обучения является возможность не только снизить затраты на проведение обучения, сократить время на обучение, но и возможность самостоятельно планировать направленность своего обучения. В частности это касается изучения иностранных языков, роль которых возрастает во всех сферах жизни. Создание дистанционных курсов по иностранному языку позволяет вовлечь в процесс обучения не только студентов, но и широкий круг лиц, заинтересованных в повышении своего уровня владения языком.

Поскольку в ЦЭО ХНУ имени В. Н. Каразина содержится комплекс курсов по английскому языку, разработанный для студентов – экологов (Английский язык – I, Английский язык - II, Английский язык - III), они

могут с успехом использоваться и для внеуниверситетской аудитории. Преградой на пути к широкому использованию этих курсов стоит очень сложная, трудоемкая и постоянно усложняющаяся процедура сертификации. Не смотря на то, что указанные курсы разрабатывались еще в «первой волне» перехода на дистанционное обучение студентов-заочников и уже достаточно апробированы, к сожалению, до настоящего времени не все сертифицированы.

Таким образом, дистанционные образовательные технологии с использованием банка данных ЦЭО ХНУ имени В. Н. Каразина раскрывают возможности для бизнес-применения наработок.

Якунин Анатолий Викторович

Харьковский национальный университет городского хозяйства

имени А. Н. Бекетова

yava1957@mail.ru

КОНЦЕПЦИЯ КУРСА МАТЕМАТИКИ С ВИРТУАЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ДЛЯ СЛУШАТЕЛЕЙ-ИНОСТРАНЦЕВ

Обоснована необходимость модернизации содержания и методики обучения элементарной математике иностранных слушателей подготовительного отделения в целях актуализации базовых знаний, коррекции образовательных умений и навыков для последующего успешного вхождения в учебный процесс украинской высшей технической школы. Предложена обучающая система, сочетающая достоинства традиционных методов и форм преподавания элементарной математики с инновационными возможностями электронных образовательных ресурсов. Представлен подход к реализации в среде Moodle вспомогательного выравнивающего дистанционного курса (ДК) элементарной математики с ориентацией на иноязычных слушателей, позволяющего обогатить все стороны традиционного процесса обучения.

Интегрированная обучающая система (ОС) призвана обеспечить освоение гарантированного минимума математических знаний и подготовить слушателей ПО к успешному изучению в дальнейшем курсов высшей математики и других смежных дисциплин в техническом университете как фундамента для решения профессиональных задач. Явное выделение рубежа обязательной подготовки и формирование на этой основе повышенных уровней овладения математическими компетенциями открывает перед слушателем возможность выбирать индивидуальный объем и глубину освоения, варьировать свою учебную нагрузку с учетом личных предпочтений. Многофункциональное влияние на слушателей позволяет повысить эффективность учебного процесса.

Предложенная концепция интегрированной ОС по элементарной математике с виртуальной составляющей в виде ДК в среде Moodle служит методической основой создания конкретной ОС для работы со слушателями иностранного ПО при ХНУГХ им. А. Н. Бекетова. Выбранная для реализации дистанционной компоненты виртуальная среда Moodle обеспечивает развитый набор дидактических инструментов, позволяющих органично соединить информационный, интерактивный, контрольный и организационный аспекты образовательного процесса. Виртуальная составляющая должна представлять собой целостный полнофункциональный ДК, который можно использовать для «догоняющего» обучения слушателей, вливающих в уже работающие группы в течении учебного года.

Основными принципами построения ДК и ОС в целом являются содержательность, наглядность, интерактивность и целесообразность тех или иных форм подачи информационных ресурсов и выбора интерактивных элементов. Отдельного рассмотрения заслуживает проблемы адаптации самих преподавателей к использованию современных дистанционных технологий, необходимости разработки новых методических приемов, интенсификации педагогического труда, соблюдения трудовых прав преподавателей и развития здоровьесберегающих образовательных технологий.

**Якущенко Виктория Анатольевна, Шульга Людмила Ивановна,
Квитчатая Анна Ивановна, Нартов Павел Викторович,
Бурьян Катерина Александровна**

Национальный фармацевтический университет,
Институт повышения квалификации специалистов
viktoriamyab6@gmail.com

МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ ФАРМАЦИИ И МЕДИЦИНЫ НА ЭТАПЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОЙ ПОДГОТОВКИ

Деятельность работников медицинской и фармацевтической сфер охватывает все слои населения, от их профессионализма зависит качество жизни всех членов общества. Для повышения уровня знаний и адаптации к новым условиям работы в нашей стране предусмотрена последипломная подготовка этой категории специалистов каждые пять лет на курсах повышения квалификации. Занимаются этим высшие учебные заведения, однако стремительный темп научно-технического прогресса выдвигает повышенные требования к профессиональному совершенствованию специалистов. Существующая сегодня форма и периодичность усовершенствования специалистов фармации и медицины, к сожалению, не обеспечивает перманентное получение новейших знаний и своевременное

овладение современными профессиональными навыками, сопровождается значительными затратами учебного заведения и обучаемого, социально не равноправна или не совсем доступна для всех категорий провизоров, врачей (инвалиды, отдаленное проживание) и т. д.

Решить большую часть этих проблем и максимально оптимизировать последипломную подготовку специалистов фармации и медицины позволяет внедрение новых методов и способов обучения, в частности весьма перспективно внедрение дистанционного обучения в последипломную подготовку провизоров и врачей. Здесь следует разграничить два понятия дистанционное образование и дистанционное обучение. Дистанционное образование – это образование, целиком полученное путем дистанционного обучения. Дистанционное обучение (ДО) – это процесс обучения, при котором часть учебного процесса проходит с применением современных информационных и телекоммуникационных технологий в условиях территориальной разобщенности преподавателя и студентов/слушателя. Специфика подготовки медицинских кадров, на наш взгляд, исключает дистанционное образование, а вот внедрение ДО может существенно оптимизировать последипломную подготовку специалистов фармации и медицины.

Для того, чтобы ДО было качественное, эффективное и максимально способствовало достижению поставленной задачи оно должно иметь хорошее методическое обеспечение. При ДО нет личного контакта преподавателя и слушателя, обучаемый работает только с учебно-методическими материалами, которые предоставляются и рекомендуются через интернет ресурсы, поэтому для работы в дистанционном режиме обязательно необходим полный комплект учебно-методического обеспечения, который обязательно должен включать:

- программный продукт (каркас) дистанционного курса;
- инструкцию по работе с программой ДО;
- контент, необходимый для изучения темы ДО;
- видео- и аудио- сопровождение контента;
- систему контроля, которая позволяет курировать работу и контролировать самостоятельность работы слушателя на цикле ДО (входного, текущего и заключительного);
- комплект элементов геймификации в виде ролевых игр, ситуационных задач, тестов, творческих заданий по написанию рефератов, эссе и т.д.;
- систему оценивания знаний для установления эффективности ДО;
- перечень необходимой литературы для работы над темой и ссылки на необходимые электронные ресурсы.

Исходя из сказанного, на кафедре общей фармации и безопасности лекарств ИПКСФ НФаУ проведена работа по созданию дистанционного цикла тематического усовершенствования «Загальнофармацевтичні аспекти

сучасної фармацевтичної науки», которая полностью обеспечена учебно-методическим обеспечением и содержит все вышеназванные элементы ДО. Сотрудники кафедры внедряют этот цикл тематического усовершенствования в последипломную подготовку специалистов фармации. Мы надеемся, что это существенно оптимизирует процесс последипломной подготовки специалистов фармации и медицины и откроет дорогу дальнейшему внедрению в ДО в систему повышения квалификации медицинских и фармацевтических работников.

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Олійник Аліна Олександрівна

Українська асоціація валеологів

ukrassvaleo@yandex.ru

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІА-СЕРВІСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ОСНОВАМ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Серед сучасних мережевих сервісів дозволяє створювати навчальні ситуації, в яких учні можуть природним чином засвоювати необхідні в нашому столітті компетентності. Не становить виключення в особливостях використання мережевих сервісів і Українська асоціація валеологів – громадська організація, яка об'єднує громадян зі спільно корисною метою пропаганди знань про здоров'я та здоровий спосіб життя з 2000 року.

Всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація валеологів» активно використовує засоби масової інформації з 2009 року, зокрема інформаційні ресурси: власний web-сайт <http://valeolog.net/> та сайти організацій, які є членами Української асоціації валеологів, а також сторінки у соціальних мережах https://vk.com/valeolog_net з метою пропаганди знань про здоров'я та здоровий спосіб життя, а також валеоосвіти та валеопросвіти населення України.

Діяльність валеологів щодо формування здорового способу життя засобами масової інформації виконує ряд функцій:

- соціально-педагогічну – надає допомогу в педагогічній та соціальній реабілітації всім підліткам і молоді, хто її потребує, виявляє інтереси і потреби людей в різних видах діяльності (культурно-дозвіллева, спортивно-оздоровча та ін.), залучає до роботи різні установи, товариства, громадські організації тощо;
- організаційну – проводить організаційну роботу щодо формування здорової життєдіяльності, залучає до такої роботи громадськість, державні структури, спрямовує їхню діяльність на надання різних видів соціальної допомоги, проводить різні заходи у цьому напрямі;
- профілактичну – приводить в дію різні механізми (педагогічні, психологічні, медичні, валеологічні) з метою попередження та подолання негативних явищ, організує надання допомоги тим, хто її потребує;
- комунікативну – встановлює контакт з особами, які потребують допомоги, обмін інформацією, визначає єдину стратегію взаємодії, сприйняття та розуміння іншої людини як особистості;
- діагностичну – здійснює діагностику рівня здоров'я сучасними засобами валеологічної діагностики, що є у представників з різних осередків у 19 регіонах України, та здійснює консультації з приводу формування здоров'я та здорового способу життя;

- консультаційну – організовує роботу консультаційних пунктів та контактних осіб із представників Асоціації на базі осередків у відповідних регіонах України в плані профілактики здоров'я, сприяє оволодінню основами першої допомоги та адаптації особистості до сучасних умов суспільства.

Використання медіасервісів та реалізація шляхів подання інформації про заходи валеологічного спрямування, розміщені на інформаційних та медійних сервісах Української асоціації валеологів є перспективним напрямком пропаганди здоров'я та здорового способу життя. Активне залучення молоді, педагогів та фахівців валеологічних товариств до здійснення волонтерської діяльності, співпраці з громадськими організаціями, участі в проведенні валеологічних акцій, що сприяють позитивній мотивації на здоровий спосіб життя та становленню активної життєвої позиції та виробленню позитивної життєвої стратегії є ключовим аспектом використання медійних сервісів XXI століття.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАННЯ

**Анисимов Александр Михайлович, Бочаров Борис Петрович,
Воеводина Мария Юрьевна, Кузнецов Анатолий Иванович**

Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова

voevodina@kname.edu.ua

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ FRONT-END РАЗРАБОТКИ ПРИ СОЗДАНИИ ТЕСТОВ MOODLE

В Харьковском университете городского хозяйства в 2014 году была открыта специальность «Компьютерные науки», а в 2015 году – специальность «Системная инженерия». Естественно, что большее внимание уделяется изучению алгоритмизации и программирования.

В работе описана процедура создания Front-end приложений генерации вопросов для проверки знаний студентов по программированию на алгоритмическом языке JavaScript.

Для автоматизированного создания вопросов и тестов по JavaScript лучше всего подходит сам язык программирования JavaScript и форматирование тестов в HTML-странице. Это обусловлено возможностью выполнения сгенерированного в программе фрагмента кода. Программа создания вопросов (скрипты на JavaScript) размещается на странице HTML.

Вопросы генерируются автоматически при загрузке страницы. Всего было создано 844 вопроса в восьми категориях.

1. Соответствие между методом (свойством) и объектом.
2. Простые вычисления без преобразования типов.
3. Простые вычисления, преобразования типов, порядок действий (1).
4. Простые вычисления, преобразования типов, порядок действий (2).
5. Оператор switch, арифметические операции.
6. Оператор if.
7. Оператор if, ошибка в условии.
8. Операторы for, if, строки.

Для генерации вопросов были разработаны следующие сервисные функции:

1. Генерирование целого случайного числа в интервале [n1,n2].
2. Перемешивание элементов массива.
3. Замена специальных символов html в строке n - уровень замены – n=0 : " -> " n=1 : " -> & quot; n=2 : " -> &amp;quot; и.т.д.
4. Замена пробелов на   в строке.
5. Защита слешем специфических символов Moodle.
6. Вывод фрагмента кода программы.
7. Выполнение фрагмента кода программы.
8. Формирование строки 'var a=a, b=b, c=c, x;' с подстановкой значений a,b,c.

Базима Борис Олексійович

Харьковский национальный университет внутренних дел

Лаборатория противодействия преступности

bazyma.boris@gmail.com

ОПЫТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ SKYPE

Психологическое консультирование по «Скайп» является одновременно вынужденной и необходимой формой образовательной и психокоррекционной работы с клиентами. Аудиторно – кабинетные формы имеют несомненные преимущества при индивидуальной работе с клиентом (или при работе с небольшой группой), поскольку интерактивность в этих случаях качественно выше. Однако очевидно, что их повсеместное использование невозможно и при работе с удаленными клиентами не обойтись без дистанционных средств коммуникации и взаимодействия.

Скайп представляется, если не идеальным, то вполне приемлемым средством психологического консультирования по ряду причин:

1. Это доступная и достаточно надежная программа для обмена текстовыми и видео сообщениями.

2. При наличии мобильного доступа к интернету возможен контакт консультанта и клиента в любое удобное для них время.
3. Наличие дополнительных сервисов позволяет сопровождать консультативно-учебный процесс необходимыми материалами – текстовыми, звуковыми, видео и т.п.

Мой годовой опыт работы в системе Скайп показал, что необходимая для решения консультационно-учебных задач степень интерактивности и доверительности обеспечивается стандартным уровнем технических возможностей данного сервиса. Большинство клиентов чувствуют себя вполне комфортно и естественно в условиях удаленного взаимодействия с консультантом.

Баличева Лариса Вікторівна

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

larysa.Balycheva@hneu.net

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний підхід до процесу підготовки фахівців об'єднує різні сучасні методи пошуку, обробки та систематизації знань, постійної самоосвіти протягом всього життя. Система вищої освіти намагається вирішити це питання за рахунок так званого комбінованого, або змішаного навчання.

Концепція комбінованого навчання в сучасних умовах передбачає тісний зв'язок та різні поєднання між класичними елементами освіти на дистанційними. При цьому створюються умови для розв'язання основної проблеми традиційної освіти, що полягає у обмеженості можливостей розвитку потенційних здібностей кожного студента. Комбіноване навчання поєднує сильні сторони очної освіти та переваги дистанційного навчання та дозволяє розробити більш цікаві та змістовні аудиторні заняття. Основою такого навчання є цілеспрямована, інтенсивна і контрольована самостійна робота студента, який може обрати собі зручний час навчання, комфортне місце. В свою чергу викладач виступає як експерт та консультант. Особливо це важливо для студентів заочної форми навчання. Викладач може вибудувати навчальний процес таким чином, щоб студент попередньо вже ознайомився з основним матеріалом самостійно за допомогою дистанційного навчання. Тоді в аудиторії викладач приділяє максимум уваги найважливішим питанням теми та новітнім розробкам.

Структура дистанційного навчального курсу «Соціальна та економічна історія України» для студентів заочної форми навчання в ХНЕУ ім. С. Кузнеця вміщує інформаційно-змістову та контрольну-комунікативну частини. Перша складається з комплексу теоретичних доробків з дисципліни, друга – це питання для самоконтролю, тестові завдання, контрольна робота з

навчальної дисципліни. Цей матеріал доповнює аудиторну частину дисципліни.

Таким чином, в сучасних умовах комбіноване навчання є освітньою траєкторією, що допомагає студенту оптимально використовувати усі можливості освітніх технологій.

Бугайчук Костянтин Леонідович

Харківський національний університет внутрішніх справ

klbugaychuk@gmail.com

МІКРОНАВЧАННЯ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ

Мікронавчання – це новий формат організації навчального процесу, в рамках якого він розбивається на короткі інтервальні заняття. Вони можуть тривати від однієї до п'яти хвилин, протягом яких слухач отримує нову інформацію, відповідає на контрольні питання або повторює пройдений матеріал. Як правило, цей підхід забезпечує навчання «на вимогу» і використовує різні платформи і пристрої: ПК, планшет, смартфон.

Ключові переваги мікронавчання:

1. Високий рівень контролю за навчальним процесом, адже різні формати подачі матеріалу і доступу до нього дозволяють персоналізувати траєкторію навчання. Мікронавчання передбачає отримання знань у вигляді невеликих блоків, кожен з яких можна легко змінити, переставити або взагалі виключити.

2. Навчання відбувається «за потребою» – тобто на першу вимогу слухача, а контент при мікронавчанні доступний з різних пристроїв.

3. Відсутність когнітивного перевантаження. Слухачі можуть залишатися сфокусованими на одній меті, всього кілька хвилин (від 1 до 5), після чого їх мозок починає шукати новий об'єкт або взагалі відключається.

Переваги мікронавчання для роботодавців:

1. Завдяки короткій тривалості підготовки, вартість мікрокурсу нижча, ніж традиційних електронних курсів. Вони можуть бути створені і розгорнуті набагато швидше.

2. Більш короткий цикл розробки. За рахунок тривалості і типології форматів, контент, що використовується має набагато коротший термін розробки.

3. Мікроуроки можуть бути оновлені і виправлені швидше, що робить їх більш адаптованими до умов, що змінюються.

4. Мікронавчання може бути використано як формальне або як неформальне навчання в організації.

Бузинова Кристина, Муращенко Татьяна, Тимченко Анастасия

info@treeit.com.ua

КОМПАНИЯ TREE IT

+38-050-983-86-13, +38-073-023-85-90

<http://treeit.com.ua>

Tree IT – это проект непрерывного дистанционного образования в сфере IT. Мы предлагаем:

- Онлайн курсы в удобное для вас время.
- Комбинированную систему обучения (лекции в записи + живые вебинары).
- Обучение от А до Я. Мы поможем построить карьеру в IT с нуля до трудоустройства.
- Современные подходы к образованию, игротехники, скидки для лучших студентов.

Если ты новичок в IT делай так: Пройди тест -> Узнай свой карьерный путь -> Поговори с коучем, задай вопросы -> Запишись в ближайшую группу -> Получи доступ к лекциям и календарю вебинаров -> Хорошо учись, общайся с одногруппниками из разных стран, зарабатывай скидки на следующие курсы -> Получи свою первую работу в IT.

Если ты уже работаешь в IT: Зайди на сайт -> Выбери профи-курс -> Запишись в ближайшую группу -> Получи полезные знания и сертификат.

Наши курсы:

Уровень 1 «Новичок» – Основы IT.

Уровень 2 «Базовый» – UI/UX проектирование, Основы верстки, Основы дизайна, Соц. и проф. сети, Основы бизнес-переписки, Психология продаж, Техническая грамотность, Базы данных, Основы программирования.

Уровень 3 «Уверенный» – QA, Java, PHP, Javascript, Web-design, Интернет-маркетинг, IT sales, IT рекрутинг.

Уровень 4 «Профи» – Risk management, Project management, QA automation, Soft skills for it people, Angular, Devops.

Гончарова Татьяна

сообщество e-learning Ukraine

sociotanay@gmail.com

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВИДЕОКОНТЕНТА В ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСАХ (ОТ ТРАДИЦИОННОГО МООС К УВЛЕКАТЕЛЬНОЙ ОБУЧАЮЩЕЙ ИГРЕ)

На сегодняшний день видеоформат обучения переживает настоящий ренессанс в мире. Благодаря распространению популярного формата дистанционного обучения МООС в мире снимаются сотни видеокурс. Однако не все знают, а тем более используют в обучении видео на 100%.

Ведь кроме скучных видеолекций можно использовать инфографику, анимированные минифильмы, созданные по технологии скрайбинга, а также благодаря технологии «интерактивного кино» создавать настоящие видеоигры со сложным и разветвленным сюжетом или интерактивные квесты, а технология дополненной реальности вообще позволяет превратить аудиторию в остров сокровищ.

Каким образом использовать эти технологии в обучении и будет посвящен мой доклад с примерами из реальной практики ведущих мировых и отечественных компаний.

Зинченко Оксана Олександрівна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

філософський факультет

gka18@rambler.ru

СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ВІДКРИТОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні виникає питання навчити студентів дистанційно користуватися певними відкритими інформаційними ресурсами та інформаційними носіями, які безпосередньо пов'язані із питаннями здоров'я людини, проходити відкриті on-line-курси здоров'язбережувального напрямку, використовувати сучасні системи інтерактивної взаємодії валеолога та клієнта/пацієнта та впроваджувати новітні здоров'язбережувальні технології в практику повсякденного життя.

Створена модель формування здорового способу життя в системі дистанційного навчання класичного університету, яка складається з сучасних відкритих інтернет-платформ масових інтерактивних курсів, розміщених на відкритих інтернет-платформах та відкритого дистанційного курсу «Мое здоров'я» ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Сучасні відкриті інтернет-платформи масових інтерактивних курсів, розміщених на відкритих інтернет-платформах дають змогу використовувати певні навчальні елементи з платформ Coursera (9 курсів), Khanacademy (55 курсів), Canvas (11 курсів), Udemy (8 курсів) та Eliademy (12 курсів), Prometheus (3 курси) та Московського державного університету (6 курсів) з питань біології, медичних знань, психології, невідкладної допомоги тощо. Структура дистанційного навчання здоров'ю та здоровому способу життя, представлена в Центрі електронного навчання ХНУ імені В. Н. Каразіна, вказує на наявність 10 дистанційних курсів, готових до використання студентами спеціальності «Здоров'я людини» та 1 відкритого дистанційного курсу для всіх бажаючих класичного університету освітнього напрямку «Здоров'я людини».

Аналіз особливостей навчання у відкритому дистанційному курсі «Мое здоров'я» вказують на попит та зацікавленість питаннями здоров'я серед користувачів мережі не лише з України (з міст Вінниця, Полтава, Суми, Краматорськ, Одеса та Харків), а також з Казахстану (м. Алмати) та Азербайджан (м. Баку), зокрема в таких інтерактивних елементах як «Анкета» та «Питальник», які використовуються в якості тестової діагностичної системи оцінки, яка дає миттєвий результат певної складової здоров'я та практичні рекомендації щодо його корекції.

Клюс Валерія Ігорівна, Тимченко Ганна Миколаївна
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
філософський факультет
valeriiaklius@gmail.com

ВИВЧЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НА БАЗІ LMS MOODLE

Тенденція до інтенсифікації освітнього процесу в сучасній системі вищої освіти призводить до негативних наслідків у стані здоров'я молоді, до яких належить зниження функціональних резервів провідних фізіологічних систем та підвищення психоемоційної напруги, що в свою чергу погіршує стан опірності організму та процес особистісного розвитку. Стан здоров'я молоді та рівень розвитку психофізіологічних можливостей мозку у протиріччя із збільшенням рівня вимог та обсягу програм сучасної освіти.

З метою вивчення психофізіологічних особливостей студентів, які навчаються в системі дистанційного навчання на базі LMS Moodle нами було впроваджено систему інтерактивної оцінки стану міжпівкулевої взаємодії за методикою П.Торанса в дистанційному курсі «Психофізіологічні основи здоров'я». В ході аналізу отриманих даних відокремлені групи з домінуючою правою (51% жінок та 42,5% чоловіків) та лівою (12% жінок та 14% чоловіків) функціональною асиметрією мозку, а також амбідекстри (37% жінок та 27,5% чоловіків). Отримані дані свідчать про необхідність впровадження різноманітних дидактичних та методичних підходів до навчання у зв'язку із різними особливостями сприйняття навчальної інформації студентами з різною функціональною асиметрією мозку.

Більше 30% студентів перебуває в стані дезадаптації з перших років навчання, що проявляється у зниженні здатності до навчання, навчальної мотивації, в емоційних та поведінкових девіаціях, погіршенні здоров'я. Це обумовлено тим, що студенти відносяться до категорії високого ризику у зв'язку з високою інтенсивністю розумової праці та обсягів навчальної інформації, порушеннями режиму дня, харчування, рухової активності та відпочинку.

Своечасне дослідження та оцінка показників адаптації студентів в процесі навчання з використанням інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій на базі LMS Moodle дозволяє виявити студентів з дезадаптивними станами та надати їм необхідну консультацію і реабілітаційну допомогу, а також внести необхідні методичні корективи в освітній процес.

Кобрин Максим Витальевич

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

kobrin.law@gmail.com

К ВОПРОСУ О ПРИМЕНЕНИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ

Стремительное развитие информационных технологий предоставляет множество инструментов для создания и распространения знаний. Одним из таких инструментов является дистанционное обучение. Позитивные особенности дистанционного обучения известны. Для организации дистанционного обучения существует множество систем. Данная работа подготовлена на основе опыта применения Moodle. Это веб-приложение, предоставляющее возможность создавать сайты для онлайн-обучения, распространяется по лицензии GNU GPL.

Рассмотрим применение данного способа обучения в аспекте повышения квалификации узких специалистов в других областях знаний. В настоящее время от сотрудников компаний требуется достаточный уровень компетенций не только в своей узкой, профессиональной области, но и в других областях. В нашем случае речь идет о юристах, которым необходимо принимать участие в сложных комплексных проектах, сопровождать запуск бизнеса «с нуля» в небольших компаниях, для этого необходимо обладать знаниями в разных областях. Актуальной является задача обучения узких специалистов (юристов), работающих в разных регионах Украины, без отрыва от производства, основам управления системой информационной безопасности (ИБ) организации.

Эффективным способом решения указанной задачи является сочетание междисциплинарного подхода и дистанционного обучения. Примером реализации является программа повышения квалификации для юристов «IT-безопасность» (октябрь-декабрь 2016 года), организаторами которой выступили: компания ILTI (Institute of Law, Technology & Innovation), ООО «Харьковский IT-кластер», Ассоциация юристов Украины, Национальный Университет «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого». В рамках данной программы автор принял участие в

качестве докладчика с темой «Прикладные аспекты обеспечения информационной безопасности компании».

В фокусе было решение практических задач. При этом максимально использовался формат дискуссии. Работа велась одновременно как со слушателями в аудитории, так и с удаленными слушателями. Вопросы, которые были рассмотрены на занятиях с использованием дистанционного обучения: комплексная очистка компьютера, безопасность МУ, безопасность сервиса ДБО, безопасность электронной почты, инструменты индивидуальной ИБ.

Удаленным слушателям была предоставлена возможность ознакомиться и получить в электронном виде все презентационные материалы. Подробный характер материалов дополнял интерактивный формат дистанционного обучения и обеспечивал его высокую эффективность.

Применение дистанционного обучения позволяет достичь повышения компетенции в области информационной безопасности специалистами, не имеющими профильного образования, повысить конкурентоспособность компании.

Левітін Євген Якович, Криськів Олег Степанович,

Рой Ірина Дмитріївна

Національний фармацевтичний університет

neorganic@nuph.edu.ua

**ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЛАБОРАТОРНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Дистанційне навчання, як найбільш перспективна, але складна форма навчання, вимагає від студентів виняткової вмотивованості, самоорганізації, працьовитості. На етапі створення курсу ми, спираючись на програму стаціонарного навчання, наповнювали курс великою кількістю різноманітних теоретичних матеріалів, ускладнених практичних і розрахункових завдань. Однак, слід враховувати гострий дефіцит часу у студентів дистанційної форми навчання. Крім того, об'ємні теми, модулі та курси помітно знижують мотивацію студентів. Отже, на перший план висувається завдання постійного удосконалення курсу з метою підвищення ефективності навчання за рахунок оптимізації кількості та якості навчальних матеріалів, а також методик їх надання.

Підвищити ефективність занять у курсі «Загальна та неорганічна хімія» вдалося за рахунок скорочення кількості об'ємних однотипних завдань, приділення уваги загальним хімічним закономірностям, особливо тим, які необхідно використовувати в подальших хімічних дисциплінах, наприклад, реакцій якісного виявлення, які застосовуються в аналітичній

хімії. Було скорочено кількість модулів зі збереженням цілісності викладу курсу. Логічний зв'язок компактних і якісних матеріалів, чітка постановка завдань і цілей навчання на кожному етапі допомагає побачити студентам своє просування в курсі від модуля до модуля.

Одним з етапів розвитку дистанційної освіти, безсумнівно, є підвищення інтерактивності електронних матеріалів, особливо це стосується дисциплін, що мають лабораторні роботи. Необхідно створювати умови, аби студент став активним учасником навчального процесу. Практична частина курсу «Загальна та неорганічна хімія» оформлена у вигляді лабораторних відеодослідів. Після візуального ознайомлення з темою заняття студент оформляє лабораторний журнал, записуючи рівняння відповідних реакцій, свої спостереження для кожного досліду, і робить відповідні висновки. Однак у даному випадку реалізується пасивна форма навчання. Для розвитку практичних навичок необхідна повторна репродукція дій, які демонструються на моніторі. Найбільш ефективне вирішення проблеми – інтеграція в систему Moodle віртуальних лабораторних робіт.

Віртуальна лабораторія – це програма, що дозволяє моделювати на комп'ютері хімічні процеси, змінювати умови і параметри їх проведення. Така програма створює особливі можливості для реалізації інтерактивного навчання. Виконання лабораторної роботи у віртуальній лабораторії полягає в емуляції тих дій, які користувач повинен проводити в реальних умовах. Це дає можливість перевірити на практиці свої теоретичні знання, отримати навички експериментальної роботи.

На сьогодні відома значна кількість on-line віртуальних лабораторних тренажерів, зокрема російськомовний VirtuLab, англomовні Infoplease, Virtual Chemistry. Проте, наявні набори готових робіт не завжди задовольняють потреби конкретного курсу, а створення нових може бути пов'язане з певними труднощами (закритий програмний код, відсутність редактора робіт або його складність, необхідність роботи on-line чи на платній основі).

Нами, на основі лабораторного журналу, створеного на кафедрі неорганічної хімії Національного фармацевтичного університету, розроблені віртуальні тренажери з тем курсу «Загальна та неорганічна хімія», вбудовані у дистанційний курс (з використанням фільтра) і апробовані зі студентами денної форми навчання. У кожній темі блок «Лабораторна робота» містить відеофрагменти з демонстрацією виконання дослідів, віртуальну лабораторну роботу, інструкцію до заповнення лабораторного журналу та сам файл журналу.

Таким чином, студент має можливість ознайомитись з алгоритмом виконання кожного досліду, самостійно відпрацювати порядок дій використовуючи віртуальний тренажер і підготуватись до виконання реального експерименту під час роботи у хімічній лабораторії.

Можливість активного дистанційного експерименту в єдиному інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі дозволяє значно підвищити технологічність викладання і ефективність організації самостійної

навчальної роботи у вищій школі, стимулює у студентів активну пізнавальну діяльність і творчий підхід до отримання знань та успішного засвоєння курсу.

**Опрошанська Тетяна Віталіївна, Машталер Вікторія Володимирівна,
Гонтова Тетяна Миколаївна**

Національний фармацевтичний університет
arctium55@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ «ФАРМАЦЕВТИЧНА БОТАНІКА» В НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Освіта – важлива сфера діяльності людини та визначальний фактор розвитку людства, що зумовлює необхідність використання сучасних технологій та впровадження нових форм навчання. На сьогоднішній день все більш популярним стає дистанційне навчання, основною перевагою якого є можливість навчатися в будь-який час та в будь-якому місці з встановленням індивідуальних термінів навчання.

Національний фармацевтичний університет не став виключенням та долучився до цього процесу створивши курси дистанційного навчання на початковому порталі Центру дистанційних технологій університету (pharmel.kharkiv.edu) на платформі LMS Moodle. На кафедрі ботаніки створено курси «Фармацевтична ботаніка», що включають Модуль І «Анатомія та морфологія вегетативних органів рослин. Морфологія генеративних органів рослин» та Модуль ІІ «Систематика рослин. Основи екології, ценології і географії рослин». Структура курсів відповідає вимогам «Положення про експертизу дистанційного курсу».

Під час наповнення курсу були використані сучасні комп'ютерні технології, за допомогою яких створено аудіографічні лекції та розроблено завдання до практичних робіт. Оскільки дисципліна «Ботаніка» передбачає роботу з мікроскопом, гербарними зразками лікарських рослин та приготування тимчасових препаратів, а в дистанційній формі навчання це зробити неможливо, тому всі етапи виконання практичних робіт знято на відео, які студенти переглядають, аналізують і отримані знання використовують при виконанні практичної роботи. Для закріплення та повторення теоретичного матеріалу створено карти пам'яті. Також, під час дистанційного навчання використовуючи чат та on-line трансляції студенти мають можливість прослухати курс лекцій з використанням мультимедійних слайдів та поспілкуватися з тьютором.

Звісно ми не зупиняємося на досягнутому, постійно слідкуємо за новинами в сучасних технологіях і на сьогоднішній день опановуємо

програму «Prezi» та «WizIQ» для створення інтерактивних лекцій, якими і доповнимо наші курси.

Розвиток технологій відкриває нові горизонти для впровадження сучасних, цікавих елементів навчання, що надають можливість висвітлювати матеріал по-новому. Це сприяє кращому засвоєнню теоретичного матеріалу студентами.

**Парфіненко Тетяна Олексіїна, Ляшенко Олена Володимирівна,
Бутенко Вячеславівна**

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
філософський факультет
t.parfinenko@karazin.ua

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ЗДОРОВ'Ю В СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Здоров'я людини залежить від багатьох факторів, визначальними з яких є природні, суспільні і генетичні. Воно є невід'ємною умовою гармонійного розвитку людей та показником рівня соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Адже чим розвинутіші й багатші суспільство та держава, тим більше коштів вони вкладають в охорону здоров'я своїх громадян, у їх медико-санітарне обслуговування, в розвиток медичної, біологічної та фармацевтичної науки, практики й новітніх оздоровчих і лікувальних технологій.

Відокремлені сучасні інформаційні технології навчання здоров'ю, які можна застосовувати в роботі естетичної медицини, до яких належать модерування сторінок у соціальних мережі з питань поширення знань про основні проблеми здорового способу життя сучасної людини та безпосередні звіти та інформацію про реалізацію освіти та виховання серед представників системи естетичної медицини. Метою впливу інформаційних технологій (web-сайтів та сторінок у соціальній мережі) на індивідуальному рівні щодо формування здорового способу життя є усвідомлення, знання, самодієвість, вміння – все це загалом змінює поведінку людини. Усвідомлення проблеми здоров'я є найбільш вагомим результатом на індивідуальному рівні, хоча воно недостатньо оформлене як самостійна концепція здоров'я.

В ході роботи над питанням використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобів навчання здоров'ю в системі естетичної медицини нами впровадженні в практику роботи подологічного центру дидактичні засоби навчання здоров'ю у вигляді навчальних семінарів з питань основ здорового способу життя для клієнтів центрів естетичної медицини, салонів краси та сра-салонів. В даний час у зв'язку з розумінням для збереження здоров'я першорядного значення способу життя перед

різними фахівцями та установами, а також суспільством у цілому стоїть завдання розробки та вдосконалення системи інформаційно-комунікаційних технологій з питань гігієнічного навчання і виховання населення. Важливе місце в їх реалізації, безумовно, відводиться використанню інформаційно-комунікаційних технологій як засобів навчання здоров'ю в системі естетичної медицини.

Пахомова Ірина Миколаївна

Харківській національний університет імені В. Н. Каразіна

фізичний факультет

inpakhomova@ukr.net

КУРАТОРСЬКІ ГОДИНИ В СИСТЕМІ MOODLE

У зв'язку з модернізацією учбового процесу на кафедрі фізики кристалів фізичного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна було розроблено програму проведення кураторських годин у системі MOODLE.

Програма включає близько 25 годин на осінній та весінній семестри із врахуванням практик із відривом від навчання: Знайомство з кафедрою та тематикою наукової діяльності кафедри. Проблеми адаптації студентів та підготовка до нового учбового семестру: навантаження, кількість кредитів, практики, заліки або екзамени. Співпраця кафедри з провідними інститутами: НТК «Інститут монокристалів», Інститут низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України та інші. Програми співпраці із міжнародними провідними ВИШаами. Стажування за кордоном. Проблеми працевлаштування. Стипендії, гранти, конкурси. Пізнавальні заходи: «Ніч науки», «Ніч історії» та ін. Участь у конференціях, наукових семінарах, мастер-класах та ін. Підготовка до сесії. Порядок нарахування стипендій. Участь студентів у житті університету: олімпіади, університетські конференції, конкурси, «День фізика». Проблеми екології рідного міста та країни. Енергозберігаючі технології. Круглі столи та ділові ігри з проблем етики ділового спілкування. Питання, пов'язані із безпекою життєдіяльності та здоров'ям.

Можливості системи MOODLE, що сприяють вдосконаленню роботи кураторів груп:

- швидке оновлення інформації (конференції, гранти, конкурси, стажування),
- наявність інформації протягом року,
- можливість залучення спеціалістів з питань працевлаштування, правильного харчування, спортивного навантаження в режимі on-line,
- проведення анкетуванні по найгострішим та найактуальнішим проблемам сьогодення (студенти мають можливість брати участь у формуванні теми кураторських годин),

- обмін інформацією на чаті та форумі поміж студентів різних курсів,
- створення на форумі ділового листування,
- виконання завдань за бажанням: наприклад підготування доповіді про сучасні енергозберігаючі технології або написання резюме по темі «Проблеми працевлаштування»,
- економія часу при пошуці різних програм стажування за кордоном,
- розташування відеоматеріалів до різних тем,
- обговорення ідей на форумі щодо проведення різноманітних заходів: «День фізика», «Ніч науки».

Таким чином у студентів вдосконалюються ключові освітні компетенції. Проведення кураторських годин із підтримкою MOODLE виводить виховний процес у вищій школі на більш високий рівень, що задовольняє потреби сьогодення.

Смаль Владислава Андріївна, Тимченко Ганна Миколаївна
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
філософський факультет
smalvlada@gmail.com

ВИЯВЛЕННЯ ПЕРВИННИХ ПОРУШЕНЬ В СТРУКТУРІ БІОРИТМІВ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДІАГНОСТИК НА БАЗІ LMS MOODLE

Нажаль, у більшості сучасних людей нескоординований режим дня викликає порушення в структурі природних біологічних ритмів, викликаючи десинхронози. Безпосередніх причин (чинників), що призводять до відмічених обставин реалізації десинхронозу досить багато: перенесення часу сну, у тому числі осінній і весняний зміщення стрілок годинника на 1 годину; недолік сну, який підтримує сонливість в денні години; інверсія фаз активності та спокою, спостережувана порушенні режиму дня, або при змінній роботі; перельоти через часові пояси в західному або східному напрямках; стан перетренованості у спортсменів; життя у вільно-поточному, нічим не регламентованому режимі, особливо в ізоляції від зовнішнього світу; будь-яке захворювання; стресори різної природи (перегрівання, переохолодження, операції, шум, вібрації та ін.). Десинхроноз є першим, хоча і неспецифічним, проявом більшості патологічних процесів; його зникнення – це об'єктивний критерій одужання.

Так виникла ідея створити систему діагностик на базі LMS Moodle та використовувати її в навчальному процесі класичного університету у зв'язку з погіршенням показників здоров'я сучасної молоді з боку виявлення порушень в структурі біоритмів людини. В дослідженні прийняли участь 200 студентів ХНУ імені В. Н. Каразіна віком 18-19 років, які навчалися в дистанційному курсі «Біоритмологія», в якому міститься набір інтерактивних

методик, які дозволяють оцінити не лише добовий тип працездатності (біоритм), але й цикл «бадьорості та сну», «праці та відпочинку», виявити стану опірності організму щодо появи стресових та предпатологічних станів, оцінити сезонну залежність, виявити ступінь вираження безсоння та його першопричини, оцінити індекс якості сну та тижневі біоритми і працездатність людини.

За результатами проведених анкетних тестів щодо визначення добового ритму працездатності виявлено, що близько 50% обстежених студентів в даній групі, становлять особи з аритмічним хронобіологічним типом, 30 % з вечірнім та 20 % з ранковим, що безпосередньо вказує на те, що в обстеженій групі спостерігається перебудова природних ритмів на нові задавачі часу та адаптація до стресових чинників. При чому, виявлено що при зміні типу працездатності з ранкового на вечірній, відбувається вірогідний (за критерієм D. Сомера) зсув адаптаційних механізмів, який ймовірно призводить до поламки адаптаційних механізмів.

Більшість студентів, які прийняли участь у заповненні інтерактивних елементів для визначення біоритмів зазначили, що саме після навчання в курсі почали більш свідомо ставитися до планування та дотримання розпорядку добової та тижневої працездатності, особливо у випадках, пов'язаних із виявленням низького рівня здоров'я та опірності організму до дії стресових станів.

Таким чином, використання елементів інтерактивної взаємодії на базі LMS Moodle в якості системи електронної діагностики стану біоритмологічних особливостей студентів дала змогу привернути увагу молоді до порушень в режимі дня, який є основою нормальної життєдіяльності організму, підвищення працездатності, високого життєвого тону, виховання характеру та волі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Баранник Мар'яна Олександрівна
Національний фармацевтичний університет

Maryano4ka2008@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «БІОФІЗИКА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сьогодні дистанційна форма навчання є безперечним лідером за швидкістю розвитку та набуттям популярності серед форм навчання як серед вищих навчальних закладів, так і у здобувачів вищої освіти. У забезпеченні якості електронного навчання одну з головних ролей відіграє розробка дистанційного курсу з певної дисципліни. Успішна професійна діяльність випускника вищого навчального закладу потребує окрім знань профільних дисциплін також знання суміжних з ними предметів. Для студентів фармацевтичних спеціальностей такою дисципліною є «Біофізика», яка викладається на першому курсі навчання.

Розробка дистанційного курсу з даної дисципліни потребує особливої уваги, бо студентам необхідно освоїти досить великий обсяг теоретичного матеріалу лише за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. У описі даної дисципліни потрібно надати студентам інформацію про зв'язок дисципліни «Біофізика» з фармацевтичними дисциплінами, навести список знань та умінь, набуття яких є необхідним для вивчення інших навчальних дисциплін студентами-провізорами у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах. У першу чергу, такий курс потребує створення глосарію з дисципліни, який будуть вести учасники, створюючи для себе список незрозумілих термінів у вигляді словника. Також необхідними елементами курсу є конспекти тем та презентації для більш доступної подачі матеріалу, завдання, що дозволять викладачам оцінити рівень оволодіння студентом темою, форуми, які будуть надавати учасникам можливість вести асинхронні дискусії за певними темами за участі всієї групи та викладача, та зворотній зв'язок для створення і проведення опитувань.

Розробка дистанційного курсу є важливим елементом освітнього процесу, який потребує постійного вдосконалення. У світлі нинішнього розвитку дистанційної освіти підготовка матеріалів та завдань потребує спеціалізованих знань не лише дисципліни та специфіки її викладання для певної спеціальності, але й процесу створення такого курсу.

Галій Лариса Віталіївна, Серопян Тетяна Миколаївна

Національний фармацевтичний університет

larisa_galiy@ukr.net

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Дистанційна освіта для вітчизняних ВНЗ стала певним феноменом та суспільним викликом, які сьогодні перевіряють їх на міцність, готовність до змін, конкурентоспроможність.

Щодо етапів впровадження дистанційної форми навчання у Національному фармацевтичному університеті (НФаУ), то у цьому процесі можна виявити певну послідовність:

2007-2012 роки – створення у структурі університету Центру дистанційних технологій навчання та сайту дистанційного навчання www.pharmel.kharkiv.edu, набуття членства НФаУ в Українській науково-освітній телекомунікаційній мережі УРАН, підготовка електронних підручників, інших електронних навчально-методичних матеріалів та розміщення їх на сайті;

2012-2015 роки – забезпечення кафедр НФаУ комп'ютерним та периферійним обладнанням для здійснення начального процесу за дистанційною формою, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників з питань організації та використання дистанційних технологій у навчальному процесі на базі НТУ КПП та НТУ ХПІ, розробка дистанційних курсів з певних дисциплін спеціальності «Фармація», підготовка відеоматеріалів, які демонструють хімічні та біологічні досліди, технологічні процеси, визначення контингенту для проведення педагогічного експерименту з впровадження дистанційної форми навчання;

2015-2017 роки – здійснення набору студентів за спеціальністю 8.12020101 «Фармація» другий (магістерський) рівень, термін навчання (1,5 роки), на базі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст «Фармація» для участі у педагогічному експерименті, проведення педагогічного експерименту, державна атестація та випуск магістрів (34 особи), які навчалися за дистанційною формою.

Організація начального процесу за дистанційною формою в НФаУ дійсно має певні особливості, які полягають у наступному:

- 1) навчальна програма дисциплін диференційовано розподіляється на дистанційну та очну частину;
- 2) вивчення однієї дисципліни у дистанційному курсі здійснюється протягом певної кількості тижнів (від двох до п'яти);
- 3) лекційні заняття проводяться у форматі прямих відеотрансляцій з використанням платформи Google Hangouts;
- 4) практичні та семінарські заняття здійснюються у форматі виконання індивідуальних завдань;

- 5) поточний та проміжний контроль проводиться у форматі тестування;
- 6) увесь час дистанційні курси супроводжують тьютори, при цьому затримка у повідомленнях зі студентами не перебільшує 24 годин;
- 7) за роботу у певному дистанційному курсі студент повинен отримати від 36 до 60 балів, що стає допуском до очної сесії;
- 8) лабораторні роботи та здача підсумкового модульного контролю здійснюється виключно під час очної сесії.

На нашу думку, здобутками проведеного педагогічного експерименту з впровадження дистанційної форми навчання в НФаУ є: **прозорість** (уперше отримана можливість постійно відстежувати та контролювати навчання студентів у міжсесійний період); **якість** навчання (якісна успішність студентів дистанційної форми навчання не поступається успішності студентів денної форми за рахунок значної активації самостійної роботи під постійним керівництвом викладача); **конкурентоспроможність випускників** (формування навичок висококваліфікованого користувача ПЕОМ у студентів дистанційної форми навчання, що є найважливішою компетенцією сучасних фахівців фармації); **економічність** (зменшується навантаження на навчальні та інші приміщення університету за рахунок скорочення очної сесії дистанційних студентів з 15 до 3-7 днів); **імідж** (подальше зростання іміджу НФаУ в освітньому просторі та у абітурієнтів, які налаштовані на якісне навчання).

У цілому ж, досвід впровадження дистанційної форми навчання у НФаУ доводить, що це складний, високопрофесійний, довготривалий процес, який потребує значних ресурсів ВНЗ та відповідного кадрового потенціалу.

Глазова Віра Віталіївна

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет»

veraglazova@ukr.nrt

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПЕДАГОГА ЯК ШЛЯХ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Високі темпи розвитку освіти, потреба в безперервному підвищенні кваліфікації педагогів вимагають нових форм і методів, впровадження нових освітніх технологій, що забезпечують, варіативність, безперервність, відкритість, доступність і результативність освітнього процесу. З метою вирішення поставлених завдань реалізована модель підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників на основі дистанційного навчання.

Аналіз і систематизація отриманих даних дозволили визначити категорій педагогічних працівників, які мають різні потреби в галузі підвищення кваліфікації: закріпити або повторити навчальний матеріал; самостійно вивчати матеріали курсу; навчатися без відриву від роботи

дистанційно за індивідуальним планом; швидко отримати знання з актуальних питань; отримати термінову допомогу під час підвищення кваліфікації.

Для кожної категорії знайдені форми і засоби, оптимальне співвідношення дистанційних і традиційних технологій у залежності від прогнозованого результату.

Більшість педагогів висловлює готовність до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, оскільки пов'язує це з перспективами кар'єрного росту, бажанням засвоїти нову техніку і програмне забезпечення, можливістю систематизувати навчальний матеріал в електронному вигляді і зробити його більш наочним. Але серед викладачів є й чимало консервативно налаштованих фахівців, які хотіли б продовжити викладати свій предмет звичними засобами.

Домбровська Світлана Миколаївна
Національний університет цивільного захисту України
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
СУЧАСНОГО ВНЗ

Глобалізаційно-інтеграційні процеси у сучасному світі, соціальна інформатизація і прояв нової освітньої парадигми позначили необхідність цілеспрямованого формування інформаційної культури особи студента, як необхідного елементу професійно-особистого розвитку.

Дистанційне навчання виступає дієвим механізмом інтеграції освітньої системи ВНЗ в європейському і світовому освітньому просторі.

Використання сучасних технологій дистанційного навчання в освітній системі ВНЗ у поєднанні з традиційними формами і засобами організації вищої освіти дозволяє значно підвищити мотивованість студентів до навчання, зробити знання особово і професійно значущим, активізувати навчально-пізнавальну діяльність і самостійність студентів, а також виступає основою побудови гуманітарно і особово орієнтованого освітнього середовища через актуалізацію світоглядної, загальнокультурної і аксиологічної функцій змісту загальної і вищої освіти. Стосовно дистанційної освіти, то особливого значення набувають уміння організації і проведення комп'ютерного діалогу, моделювання, комп'ютерного обчислювального і лабораторного експерименту; мультимедіа і телекомунікаційні технології; технології вступу і навчання рішенню проблемних завдань, комп'ютерних дидактичних ігор, індивідуальних і колективних дослідницьких проектів.

Ефективність дистанційного навчання в сучасних соціально-економічних умовах пов'язана з досягненням тих освітніх і виховних цілей,

які ставить перед українською наукою і вищою школою сучасне суспільство, і виявляє міру відповідності отриманих результатів наміченим цілям і завданням освітнього процесу в особі підготовленого випускника системи дистанційного навчання, причому з найменшими витратами часу, праці і здоров'я викладачів і студентів, а також грошових коштів (як з боку установи, що навчає, так і з боку студента).

Захар Ольга Германівна

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

olgazakhar@moippo.mk.ua

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій змушує педагогів шукати ефективне поєднання педагогічних технологій і засобів ІКТ. Найпопулярнішою технологією сьогодні виявилось змішане навчання, що дозволяє гнучко поєднувати доступність та зручність дистанційного навчання із перевагами традиційного навчання.

Питання підготовки майбутніх учителів інформатики досліджувалися в працях М. І. Жалдака, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна, Ю. С. Рамського, Т. В. Тихонової. У наукових працях К. Р. Колос, О. М. Самойленка, Є. М. Смирновій-Трибульській висвітлено різноманітні аспекти професійного розвитку вчителів інформатики засобами технологій дистанційного навчання. Теоретичні та практичні аспекти запровадження змішаного навчання в освітньому процесі вивчали К. Л. Бугайчук, І. П. Воротникова, В. М. Кухаренко, О. Г. Кузьмінська, Л. М. Олійник, Я. Б. Сікора, І. С. Столяренко. Технологія змішаного навчання стала узагальнюючим терміном, що включає в себе будь-яке поєднання традиційного навчання з можливостями сучасних інформаційних технологій. У наукових працях розглядаються різні комбінації змішування.

Під час очного навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів інформатики доцільним стає запровадження ротаційної моделі змішаного навчання, зокрема «перевернутий клас» та «чергування робочих зон». У міжкурсний період доцільним стає організація процесу підвищення кваліфікації вчителів на основі «flex» моделі. Успішне запровадження змішаного навчання в підвищення кваліфікації неможливе без дотримання андрагогічних принципів. Запровадження змішаного навчання зумовлює зростання ролі інформаційно-освітнього середовища та різноманітних форм неформальної освіти для професійного удосконалення вчителів.

У МОІППО створено інформаційно-освітнє середовище підвищення кваліфікації вчителів інформатики, що містить онлайн-ресурси з обмеженим і

відкритим доступом – матеріали розроблених тематичних спецкурсів, майстер-класів та тренінгів (для формальної освіти), матеріали для організації та проведення дистанційних курсів, майстер-класів, вебінарів, консультацій; забезпечено доступ до нормативної бази, наукових, методичних, навчальних та інструктивних матеріалів, діагностично-тренувального середовища (для неформальної освіти). Змішане навчання дозволяє вчителю побудувати власну траєкторію професійного розвитку.

Подальшими перспективами дослідження є визначення організаційно-методичних напрямів запровадження змішаного навчання в систему післядипломної педагогічної освіти, розроблення методики змішаного навчання.

**Знаменська Тетяна Констянтинівна, Клименко Тетяна Михайлівна,
Сандуляк Тодор Васильович**

Державна установа «Інститут педіатрії,
акушерства і гінекології НАМН України»

todorsandulyak@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ТА ЕЛЕКТРОННА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В АСОЦІАЦІЇ НЕОНАТОЛОГІВ УКРАЇНИ

Впровадження електронної охорони здоров'я та доказової медицини засобами дистанційного навчання в Асоціації неонатологів України та її Харківському осередку є важливим етапом розвитку сучасної безперервної післядипломної освіти.

Електронна охорона здоров'я – використання електронних засобів для представлення інформації, ресурсів і послуг, зв'язаних з охороною здоров'я матерів і новонароджених, швидко поширюється в діяльності спеціалістів Асоціації для ведення медичних карт та іншої документації; мобільного збору, аналітичну обробку та поширення даних; консультування та он-лайн обстеження хворих; регулярне навчання лікарів, впровадження діагностичних та лікувальних алгоритмів, стандартів та протоколів ведення хворих; розповсюдження та опрацювання посібників, підручників, проведення клінічних розборів хворих та он-лайн навчання в симуляційних учбових центрах та класах.

Дистанційне використання електронної охорони здоров'я в практичній діяльності та навчальному процесі дозволяє отримувати інформацію в потрібному місці і в потрібний час, забезпечуючи надання широкого кола освітніх послуг індивідуального характеру одночасно як великій кількості людей, так і окремим користувачам. Організаційно-методичні питання використання контентів різних організацій для дистанційного навчання в умовах Асоціації неонатологів України та профільних кафедр неонатології для безперервної освіти і підвищення кваліфікації лікарів неонатологів і

суміжних спеціалістів, за останні роки стало легше впроваджувати завдяки вільному доступу до контентів ВООЗ та інших організацій.

Мета роботи – показати можливості і вимоги до інтеграції системи охорони здоров'я новонароджених України в Європейський медичний простір та поділитись досвідом впровадження досягнень доказової медицини в неонатології країн з розвинутою гарантовано фінансованою медициною за допомогою он-лайн навчання та інформуванні спеціалістів.

В Харківському осередку Асоціації неонатологів, на базі кафедри неонатології ХМАПО, створений тренінговий навчально-практичний центр та цикли безперервного дистанційно-очного навчання для неонатологів, лікарів педіатрів, акушерів-гінекологів та медичних сестер, що надають допомогу новонародженим за тематикою, узгодженою з ДОЗ Харківської ОДА та Харківської міської Ради з урахуванням стратегії інтегрованого ведення хвороб дитячого віку, сучасної належної практики безпечного материнства та ведення дітей з різноманітною патологією.

Такий підхід в роботі Асоціації неонатологів України та її Харківського осередку дозволив за короткий період часу впровадити нові методики та технології виходжування новонароджених з дотриманням національних і світових стандартів, національних протоколів діагностики і лікування в межах формуляру лікарських засобів за відповідним профілем, отримати кращі результати роботи, формувати нові критерії якості роботи та професіоналізму лікарів неонатологів і суміжних спеціалістів, що надають допомогу новонародженим. Для ефективного забезпечення безперервного он-лайн навчання створені онлайн бібліотека лекцій, доповідей, методичних посібників для лікарів неонатологів та інших спеціалістів, сімейних лікарів та медичних сестер загальної практики сімейної медицини. Шлях доступу до відеолекцій, методичних розробок, протоколів, посібників, матеріалів науково-практичних конференцій – вхід і реєстрація на сайті: <http://neonat.org.ua>

На черзі створення он-лайн циклів безперервного дистанційного навчання та підвищення кваліфікації без відриву від основної роботи для неонатологів та медичних сестер палат інтенсивного виходжування новонароджених з наступним тестуванням для отримання сертифікатів.

За допомогою електронних засобів охорони здоров'я в закладах родопомочі та центрах II–III рівня лікування новонароджених активно впроваджується доказова медицина, котра базується на ряді стандартів:

- GLP. Належна лабораторна практика. До експериментальних досліджень на тваринах чи на людях є специфічні вимоги, що дає змогу розробляти нові медичні технології на отриманих результатах і доведених фактах.

- GMP. Належне практичне застосування медичних технологій у діяльності лікаря.

- GCP. Належна практика клінічних випробувань, тобто проведення клінічних досліджень з метою розроблення технологій діагностики,

лікування й профілактики, що відповідають чинним стандартам, тобто регламентація правил клінічної епідеміології.

Згідно з концепцією доказової медицини, кожне клінічне рішення лікаря має базуватись на достовірних наукових даних, а цінність кожного факту тим більша, чим надійнішою є методика дослідження, в ході якого цей факт отримано. Для своїх спеціалістів Асоціація неонатологів визначила чіткі правила відбору й аналізу наукової літератури, а також узагальнення опрацьованих матеріалів для використання у повсякденній практиці науковцям, практичним лікарям, менеджерам і медпрацівникам середньої ланки при розробленні індивідуальних програм лікування, алгоритмів діагностики та лікування на різних етапах і рівнях надання медичної допомоги й дотримання національних стандартів якості. Доказова медицина надає практичним лікарям унікальні можливості постійно підвищувати свій професійний рівень. Для цього в Асоціації їм підбирають необхідні матеріали, знайдені в мережі Інтернет, відбирають ті методи медичного втручання, які ґрунтуються на результатах клінічних випробувань, адаптовані до потреб новонароджених дітей та до відповідних соціально-економічних умов і використовувати у повсякденній роботі лікарів закладів різного рівня якості медичної допомоги. Окрім сайту Асоціації неонатологів України, лікарі мають можливість користуватись численними міжнародними ресурсами, оглядами Кохрейнівської бібліотеки.

Дистанційне використання засобів електронної охорони здоров'я та впровадження принципів доказової медицини в практичній діяльності та навчальному процесі надає практичним лікарям унікальні можливості постійно підвищувати свій професійний рівень, економити державні витрати та підвищити ефективність безперервного навчання лікарів.

Кайдан Наталія Володимирівна

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет»

kaydannv@gmail.com

ВИКЛАДАЧ ЯК КУРАТОР ЗМІСТУ

Здобувачі освіти, що використовують мережу Інтернет значний час знаходяться під впливом величезного потоку інформації, яка надходить до них через соціальні мережі. Розвиток сучасних технологій та, як наслідок цього, зростання обсягів інформації зумовили появу необхідності уміння опрацьовувати інформацію та ефективно її використовувати.

Важливою умовою ефективної роботи викладача, як куратора змісту є наявність персонального навчального середовища, тобто власного інформаційного середовища, побудованого людиною, з метою ефективного виконання своїх професійних обов'язків.

Ідея створення персонального навчального середовища полягає в тому, що здобувачі освіти не повинні пасивно споживати інформацію, за допомогою обмеженої кількості джерел, а отримувати знання через користування будь-якими існуючими інформаційними ресурсами, проводити систематизацію та порівняння надбаних знань, а вміння самостійно створювати нові джерела інформації слід розглядати як один з результатів отримання освіти.

Отже, викладач, як куратор змісту високої кваліфікації має переводити великі обсяги інформації в абстрактні поняття та уміти безпомилково оперувати ними в ході розмірковувань. Також, обов'язковою вимогою виступає інформаційна грамотність викладача, здатність до розуміння концепцій у світлі міждисциплінарних зв'язків, можливість розрізняти важливість інформації та вміння виконувати фільтрацію за її важливістю, розуміння можливостей посилення когнітивних функцій за допомогою використання різноманітних інструментів і методів.

Коваль Борис Федорович

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

b.koval73@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. М. І. ПИРОГОВА

Навчання протягом життя, постійне підвищення професійної компетентності є однією із основних проблем, які постають перед сучасним суспільством. Особливо актуальною вона є для осіб, професійні обов'язки яких пов'язані із збереження життя та здоров'я людей, адже поруч із появою нових хвороб з'являються нові препарати, методики діагностування та лікування тощо. Для лікарів-інтернів це є дуже важливим, оскільки підвищення професійної компетентності інтерна дозволяє забезпечити необхідні умови для його особистісного становлення як лікаря-професіонала і відповідає необхідним складовим його професійної діяльності.

Рішення про впровадження дистанційної форми навчання для лікарів (провізорів)-інтернів на фармацевтичному факультеті Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова (ВНМУ) було прийнято наприкінці 2016 року.

Впровадження дистанційного навчання (ДН) до підвищення кваліфікації лікарів-інтернів відбувалось за такими етапами:

- Вибір моделі ДН. На основі аналізу результатів роботи інших ВНЗ Рішенням Вченої ради ВНМУ було прийнято очно-дистанційну форму навчання, оскільки вона акумулює кращі ознаки очної та заочної форм навчання, і, при цьому, позбавлена деяких їх негативних рис.

- Вирішення проблеми технічного та технологічного забезпечення. Вказаний етап було успішно завершено шляхом виділення для системи ДН вільного сервера та встановлення на нього платформи ДН E-front із наданням їй доменного імені <http://distant.vnmu.edu.ua> та налаштування у якості системи для проведення онлайн лекцій та семінарських занять системи на основі програмного рішення BigBlueButton, яке інтегровано до платформи ДН.

- Формуванням кадрового забезпечення ДН. Працівниками КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» в рамках договору про співпрацю проведено стажування для викладачів ВНМУ з питань організації та проведення дистанційного навчання. Викладачі, які пройшли навчання, завершили адаптацію освітньо-професійних програм для провізорів-інтернів та продовжують розробку 8 навчальних курсів («Елементи практичної психології»; «Клінічна фармація»; «Менеджмент»; «Організація та економіка фармації»; «Фармакогнозія»; «Фармакологія»; «Фармацевтична технологія»; «Фармацевтичний аналіз»)

Завершення розробки навчальних курсів за дистанційною формою навчання та впровадження їх до експлуатації планується після розгляду на засіданнях профільних кафедр, на початку вересня 2017 року.

Коновалова Олена Олегівна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

філософський факультет

o.o.konovalova@karazin.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У КУРСІ, ЩО ВКЛЮЧАЄ ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Застосування сучасних технологій представлення навчальних матеріалів та можливість спілкування на відстані збільшує доступність дистанційної освіти. Але не можна не враховувати недоліки цієї форми освіти, з яких для нас найважливішими є: відсутність безпосереднього контакту студента і викладача; відчутний для студента брак практичних занять; відсутність постійний контроль над студентом; неможливість перевірити набуття практичних навичок).

Одним з варіантів застосування дистанційних технологій в освітньому процесі для дисциплін, що вимагають лабораторного обладнання, є використання елементів дистанційних курсів поряд зі звичайними лекціями та практичними заняттями.

Протягом 2015/2016 навчального року нами проводилося впровадження елементів дистанційного навчання до курсу «Діагностика і моніторинг рівня здоров'я», що викладається студентам напряму «Здоров'я людини» заочної форми навчання (група ОВз–41). Під час установчої сесії

студентам було прочитано лекцію зі структури курсу, правил користування окремими елементами курсу, а також проведено деякі вимірювання, що потрібні для виконання практичних завдань з курсу.

Досвід застосування елементів дистанційного навчання для студентів заочної форми навчання показав ряд переваг для викладача: поступовість викладання складних питань курсу, економія часу при розповсюдженні електронних навчальних матеріалів. Для студента перевагою стала можливість отримання матеріалів курсу у випадку, коли деякі заняття під час сесії їм були пропущені. Основною проблемою стала необізнаність студентів щодо можливостей дистанційного курсу та небажання перейти від звичної форми роботи.

У зв'язку зі скороченням кількості аудиторних занять з дисципліни «Діагностика і моніторинг рівня здоров'я» було продовжено застосування відповідного дистанційного курсу для студентів як заочної, так і денної форми навчання.

На відміну від минулого року 40-50% студентів заочної форми навчання використовували дистанційний курс не лише для ознайомлення з текстами лекцій, презентаціями та методичними вказівками до лабораторних робіт, а й виконували ці роботи безпосередньо в курсі.

У студентів денної форми застосування дистанційного курсу поряд зі звичними лекціями та лабораторними заняттями розпочалося з 9 лютого 2017 р. На першому лабораторному занятті було проведено необхідні вимірювання. До 7 березня 8 з 20 студентів групи використовували матеріали курсу, з них 6 заходили до курсу від 12 до 27 разів. Нажаль, це ті студенти, які сумлінно відвідують аудиторні заняття. Студенти, що пропустили заняття, не намагалися виконати їх в дистанційній формі.

Лагутін Володимир Леонідович

Національний університет цивільного захисту

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Прогресивний розвиток суспільства забезпечується, передусім, системою освіти. Освіта має практичну значущість в усіх сферах життєдіяльності людини – від засвоєння зразків культури до професійного виконання різних форм праці. Чим краще в країні організована освіта, тим значніше цивілізаційний потенціал країни. Саме цим визначається загальнодоступність і обов'язковість освіти. Опора на вченість суспільства, на якість людського капіталу дозволить Україні зберегти своє місце в ряді держав, здатних чинити вплив на світові процеси.

У сучасних умовах очевидна необхідність реформування системи сучасної освіти, в якій разом з традиційними (очною і вечірньою) формами навчання має право на розвиток і заочно-дистанційна освіта.

У науково-методичній літературі, на семінарах і симпозіумах про дистанційну освіту говориться і пишеться багато. Проте серед дослідників цього феномену, авторів, що аналізують дану проблему, немає єдності в думці про те, які форми його організації і управління є найбільш ефективними і доступними, якій має бути інфраструктура цієї освіти.

Становлення дистанційного навчання як нової і ефективної технології у сфері освіти знаходиться в Україні на стадії інтенсивного, але складного розвитку. Підтвердженням цього є наявність великого числа різних підходів і програм дистанційного навчання, різноманітність форм і методів дистанційного навчання, різночитання в базових поняттях. Механізми узагальнення, інтеграції кращого досвіду, можливості конструктивного подолання протиріч, формування ідеології і концептуальних підходів розвитку дистанційного навчання все ще чітко не визначені. Причина тому – недостатня узгодженість ВНЗ і організацій в цій сфері, відсутність єдиної системи дистанційного навчання.

Левчук Віктор Георгійович

Інститут післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

victor.levchuk@karazin.ua

СУЧАСНИЙ E-LEARNING: ОСНОВНІ ТРЕНДИ У УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ

Сучасний стан e-learning у світі, багатовекторність його розвитку, з одного боку, вимагають визначення перспективних тенденцій, що сформувалися як форми навчання високої ефективності та якості. З іншого боку, вимагають ретельного аналізу реальності освітнього простору, який у наявності у вищому навчальному закладі. Врахування цих двох аспектів дозволяє здійснити ефективне проектування системи дистанційного навчання в університеті.

Аналіз порушених аспектів проблеми удосконалення освітнього процесу в світі на основі сучасних інформаційних технологій демонструє широкий пласт позицій і підходів, які відображаються у роботах українських і зарубіжних авторів: О. Бризгаліної, Ю. Зубаня, В. Каука, В. Кухаренка, Н. Кіреєва, М. Левіна, М. Мазура, А. Урсула, А. Грабарника, Н. Сиротенко, К. Бугайчука, М. Карпенко, Е. Полата, Р. Бела, Д. Кігана, Дж. Коумлі, Д. Тапскотта, Д. Облінжер, К. Лонка. Певне узагальнення розглянутих матеріалів, дає змогу відзначити основні тенденції розвитку сучасної освіти,

що мають пряме відношення до предмету, безпосередньо переплітаються з електронним дистанційним навчанням.

E-learning як сучасне явище, у своєму сучасному стані характеризується суттєвою складністю, багатовекторністю розвитку. Розмаїття його прояву на прикладі програм «OpenCourseWare», змішаних форм, класичного дистанційного навчання, WOOC, тощо підкреслюють багатогранність системи «E-learning» у сучасному світі. Відійшли у минуле спроби абсолютизації однієї з форм навчання, що склалися у процесі розвитку електронно-освітніх середовищ. Слід згадати, скільки було зламано списів щодо втрати у дистанційному навчанні особистості викладача, вчителя. При цьому, роль автора, логіка його викладання матеріалу, відбір автором базових принципів розгляду проблем, визначене їм коло джерел, авторів, ігнорувалось. Але ще з часу, коли основною базою навчання були підручники, а не відеоролики, авторське викладання матеріалу було головним аспектом логіки навчання. Підкреслюю – логіки навчання, а не способу самовираження автора. Тому, на наш погляд, розглядаючи тенденції та напрями розвитку сучасного E-learning, слід говорити про створення та супровід інформаційно-освітніх середовищ, які включають до себе розвиток і поширення сучасних методик, засобів і технологій освіти, відкрите, дистанційне, змішане навчання. Формування інформаційно-освітнього середовища пов'язане з ведучими трендами у світовому освітньому просторі.

Перша тенденція – це застосування інформаційних технологій, що забезпечує поступовий перехід до інформаційного суспільства. Друга тенденція включає підвищення культурного і професійного рівня переважної частини населення на основі розвитку і поширення сучасних методик, засобів і технологій освіти. Основні надії покладаються на створення і супровід відкритого і дистанційного навчання, на розвиток нових об'єктних технологій створення баз навчальних матеріалів поряд з розвитком традиційних технологій розробки електронних підручників і мультиагентних технологій освітніх порталів. Взагалі, це визначає створення якісного інформаційно-освітнього середовища. Однією з причин цього є пов'язаний з інформатизацією технологічний виклик століття. Технологічні знання старіють кожні 2-3 роки. Ще мине небагато часу і це буде 1,5-2 роки. Обсяг знань випускників вузів подвоюється кожні 3-4 роки. Якщо не змінювати освітніх технологій, то, в цьому випадку, можна добре уявити, як швидко старіють знання. Засвоєння знань студентами за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій по самим нижнім оцінкам на 40-60% швидше, або більше, в одиницю часу, ніж зі звичайними технологіями. Підручники або дистанційні курси, електронні підручники, які сьогодні створюються, прискорюють процес засвоєння знань у 2-3 рази.

Стан інформатизації освітнього простору можливо оцінити по рівню системи управління навчанням (LMS – Learning Management System). У сучасному інформаційно-освітньому середовищі LMS у дидактичній проекції може бути описане як:

- доставка інформації – це електронний підручник, презентації, тематики форумів, контрольних та курсових робіт, календарний план вивчення дисципліни, критерії оцінок виконаних завдань, список літератури, оголошення, посилання, в тому числі і на відкриті освітні ресурси;
- комунікації – через форум, електронну пошту, чат;
- організація групової (форум, вікі-сторінки) і індивідуальної (обмін файлами) роботи студентів;
- контроль знань за допомогою тестування (тест-самоперевірка, тест-іспит).

З точки зору організації навчального процесу LMS дає можливість відстежувати результати навчання шляхом:

- контролю успішності в балах, виставлених викладачем відповідно до існуючої системи оцінювання знань і перенесених в електронний журнал;
- генерації звітів;
- збору статистичних даних.

Якщо сюди додати різноманітність сервісів, що використовують сучасні LMS (обмін файлами, форуми, система тестування, чат, вікі-сторінки), що дозволяють організувати в режимі онлайн наступні види робіт:

- виконання студентами контрольних, самостійних, курсових робіт, індивідуальних завдань, рефератів, презентацій;
- обговорення в тематичних і консультування в консультаційних форумах;
- тестування (проміжне, підсумкове), що включає різні види тестових завдань (відкриті, закриті, на відповідність і вибудовування послідовності) і проводиться в режимах самоперевірки й іспиту;
- колективну роботу на вікі-сторінках,

то ми маємо змогу отримати уяву про складність та насиченість LMS як складової сучасного інформаційно-освітнього середовища. Не випадково, розглядаючи проблему спілкування з інформаційним простором у процесі навчання, В.Кухаренко акцентує увагу на таких його характеристиках як перевантаження інформації, яку необхідно організувати, зростаюча кількість відкритих ресурсів, динамічний характер змін у світі інформації.

Ще однією тенденцією є інтеграція та інтернаціоналізація процесу освіти. Аналіз освітнього простору, всесвітнього освітнього середовища чітко фіксує наявність феномену «E-learning». Поєднання різних форм навчання, виходячи як з реальних рівнів інформаційно-освітнього середовища в вищому навчальному закладі, так і з основних трендів світового освітнього середовища, досить чітко видно на прикладі змішаного навчання.

Механізмом проведених перетворень стає реалізація концепції змішаного навчання (blended learning) як процесу, який передбачає створення комфортного освітнього інформаційного середовища, системи комунікацій,

що представляють всю необхідну навчальну інформацію. В даному контексті інформаційне середовище сучасного вузу розуміється як поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання з постійним нарощуванням інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) і електронних ресурсів, а також безперервним вдосконаленням методів навчання, професійних знань самих викладачів. У дослідженні університету Британської Колумбії (Канада), спирається на досвід реалізації електронного навчання в країнах Європи, США, Канади, виділяються 6 моделей змішаного навчання:

- 1) модель, в якій мережеве навчання є додатковим до очного і забезпечує доступ до електронних матеріалів в комп'ютерному класі, лабораторії, з дому (Model 1: face-to-face Driver);
- 2) модель, в якій відповідно до графіка чергуються традиційне і онлайн-навчання, що керується викладачами (Model 2: Rotation);
- 3) модель, в якій велика частина навчання здійснюється в електронній освітньої середовищі, при цьому учнем забезпечена необхідна очна підтримка викладача (Model 3: Flex);
- 4) модель, в якій навчання проводиться в онлайн-лабораторії, доступною студентам в спеціальному класі, підтримку учнів здійснюють технічний персонал за місцем знаходження обладнання і викладач в режимі онлайн (Model 4: Online lab);
- 5) модель, в якій студенти обирають онлайн-курси в якості доповнення до вивчення навчальних дисциплін в очному режимі (Model 5: Self-blend);
- 6) модель, в якій віддалені студенти навчаються в електронному середовищі в режимі онлайн, а атестацію проходять очно (Model 6: Online driver).

Ми, враховуючи досвід використання навчання у інформаційно-освітньому середовищі в Каразінському університеті, додаємо ще одну модель в якій студенти використовують електронний ресурс як базовий алгоритм системи управління навчанням (LMS – Learning Management System) та дієвий інструмент контролю якості засвоєння знань (Model 7: Script and control).

Змішана модель навчання у класичному університеті надає студентам нові можливості по вивченню дисциплін – можна не тільки в будь-який час переглянути необхідний матеріал в режимі онлайн, але і пройти тестування, перевірити свої знання з предмету, ознайомитися з додатковими джерелами, які точно відповідають вивченим темам. Система дистанційного навчання в змішаній моделі дозволяє також використовувати різні додаткові елементи при вивченні дисциплін – аудіо і відео записи, анімації та симуляції. Дана система має форум і вбудований e-mail, що дозволяє спілкуватися з одногрупниками з дому, а також спілкуватися з викладачем і задавати всі необхідні питання, не чикаючи лекцій.

Визначені тенденції розвитку інформаційно-освітнього середовища безпосередньо формують інформаційно-освітній простір Каразінського університету, враховуючи те, що він визначається як складна структурована система, рівні якої взаємодіють і обумовлюють одне одного. Основу такої системи складає існуючий університетський Банк веб-ресурсів, створений на базі Центру електронного навчання Інституту післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання. Наповнення Банку дистанційних курсів (далі – ДК) сягнуло позначки 970 дистанційних курсів у порівнянні з 820 курсами 2015 р. Створення на наповнення Банку веб ресурсів передбачало вирішення низки питань. По-перше, навчання викладачів університету роботі в на платформі MOODLE, навчання створення дистанційних курсів, їх проектування та освоєння методики роботи з ними. На сьогодні пройшли підготовку 589 викладачів та працівників тільки університету (22-х факультетів та структурних підрозділів). По-друге, було визначено вимоги до дистанційних курсів. Та розроблені методичні рекомендації з їх створення. По-третє, була сформована система сертифікації дистанційних курсів, що забезпечує другий рівень визначення якості дистанційних курсів. 1-й рівень визначення якості – це захист дистанційних курсів викладачами при завершенні курсів підвищення кваліфікації «Технології дистанційного навчання у вищому навчальному закладі». На початок 2017 року було сертифіковано 69 курсів, ще 25 проходять сертифікацію.

Наявність значної кількості дистанційних курсів у Банку веб-ресурсів університету дозволяє вирішити низку задач:

- перше – мати постійний ресурс ДК щодо їх використання як за заочною (дистанційною) формою так і для за денною формою навчання;
- друге – мати ресурс на випадок корегування навчальних планів спеціальностей;
- третє – мати в наявності ресурс ДК, що використовується для вибору студентами для вивчення.

Наступним елементом системи університетського інформаційно – освітнього простору є використання e-learning у заочній дистанційній формі навчання. На початок 2017 року за заочною формою з використанням ДК навчалося 753 студента, які опрацьовували 257 ДК. Ці курси створили та супроводжували 186 викладачів на 14 факультетах університету. При цьому, на 7 факультетах використання ДК здійснювалось по повному циклу, тобто на всіх курсах бакалавріату та магістратури. В першу чергу слід відзначити такі факультети як економічний, міжнародної економіки та міжнародних відносин та туристичного бізнесу, екологічний, історичний, факультети соціології, психології та комп'ютерних наук.

Наявність готового пакету ДК, розроблених викладачами Центру міжнародної освіти, дозволило сформулювати та запропонувати програму «Дистанційне навчання для іноземних громадян», яка не тільки передбачає використання дистанційної форми навчання для іноземних громадян у

межах програми підготовчого відділення, але й проходження окремих лінгвістичних курсів. Так, якщо для дистанційного навчання іноземних громадян підготовлено 32 дистанційних курсу, то, 12 з них – це мовні курси, а 4 з них сертифіковано.

Реалізація концепції змішаного навчання (blended learning) як процесу, який передбачає створення комфортного інформаційно-освітнього середовища, системи комунікацій, що представляють всю необхідну навчальну інформацію, надало змогу суттєво розширити інформаційно-освітній університетський простір. На початок 2017 року за денною формою навчання 4119 студентів використовували ДК у повному обсязі, чи частково.. На 15 факультетах університету 52 викладача творче реалізували можливості e-learning для навчання студентів.

Викладеними елементами не вичерпується система інформаційно-освітнього університетського середовища. До неї включені такі елементи як: забезпечення реалізації університетської програми якості навчання за рахунок здійснення проведення ректорських контрольних робіт у формі тестування на базі університетської системи MOODLE. Сюди же слід віднести і створення відкритих відеолекцій Каразінського університету. До системи відносяться відкриті дистанційні курси. Особливо слід відзначити програму дистанційного навчання для підвищення кваліфікації вчителів середніх шкіл.

Навчання в класній кімнаті налічує понад одну тисячу років, вік же онлайн навчання вимірюється десятком років. Але зараз використання E-learning моделей навчання стає необхідністю коли ми з'єднуємо все найкраще, що є в сфері навчання і освіти. І тому, інформаційно-освітній простір класичного університету повинен постійно розширюватися, включаючи нові напрями, які пропанує сучасний e-learning.

Максименко Надія Василівна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

екологічний факультет

maksymenko@karazin.ua

МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В АСПЕКТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ФАХІВЦІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН

Процес інтеграції вітчизняного контенту до Європейської системи освіти, безумовно, має включати і залучення до викладання певних дисциплін фахівців із країн близького і далекого зарубіжжя. Зважаючи на зростаючі складності у т.ч. економічного плану, саме дистанційні методи навчання відкривають величезні можливості для такої співпраці.

В рамках виконання проекту Міжнародного Вишеградського фонду на екологічному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна розпочато викладання магістрам англomовного курсу «Political and economic aspects of biodiversity conservation in V4 countries», що розроблений викладачами України, Угорщини, Польщі та Словаччини.

На першому етапі втілення в життя названого курсу викладачі з Європейських країн протягом трьох років будуть проводити очні заняття, оскільки їх приїзд фінансується проектом. Надалі для збереження даної дисципліни у навчальних планах магістрів розпочато наповнення дистанційного варіанту курсу у базі ЦЕН ХНУ імені В. Н. Каразіна. Це дасть змогу після завершення проекту у віртуальному просторі лекторам зустрічатись зі студентами і продовжувати наукове спілкування, а студентам отримувати знання «з перших вуст».

Сподіваємось, що набутий досвід буде корисний для спільного викладання дисциплін професорами різних навчальних закладів з використанням банку електронних курсів ЦЕН ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Мікаїлова Маргарита Леонідівна

Дніпропетровський коледж ракетно-космічного машинобудування
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара
mmikailova@gmail.com

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНІЧНА МЕХАНІКА»

Ми розробили власний досвід організації проведення лабораторних занять з дисципліни «Технічна механіка», котрий сприяє підвищенню ефективності та посиленню результативності експериментальної підготовки студентів, систематизації отриманих знань. До розгляду пропонуються авторські мультимедійні лабораторні роботи (мікс відеоматеріалу та презентації, в якій показано чітку послідовність дій експериментатора для досягнення мети, поставленої в лабораторній роботі). Методика пройшла річне випробування й успішно використовувалась в навчальному процесі.

Обґрунтування актуальності досвіду: власний підхід до організації проведення лабораторних занять з дисципліни «Технічна механіка» обумовлений наступними чинниками:

1) Враховуючи те, що лабораторне обладнання в більшості навчальних закладів України морально і фізично застаріло, якісне виконання лабораторних робіт стало переважно неможливим і носить чисто описовий характер, що абсолютно не відповідає ідеї покладеній на лабораторні роботи, котрі повинні виступати і як метод навчання, який створює фундаментальну базу знань студентів з дисципліни і як організаційна форма навчання.

2) Як викладачеві зараховувати лабораторну роботу студенту, котрий був відсутнім при її проведенні? Як дати зацікавленому студенту уявлення

про проведення випробувань, якщо він пропустив заняття? Викладач не в змозі проводити індивідуально з такими студентами експерименти в позаурочний час (лабораторна робота вимагає багато часу, а ставку лаборанта, котрий би міг провести відпрацювання лабораторної роботи в коледжі не передбачено). Знову ж таки дефіцит зразків для випробувань не дозволяє проводити повторення дослідів персонально для кожного студента, котрий пропустив лабораторну роботу.

3) Повсюдне впровадження дистанційних технологій в навчальних закладах, що спостерігається в останні роки в Україні, диктує необхідність пошуку нових підходів до організації процесу навчання, отже і до організації лабораторного практикуму з дисциплін, засвоєння котрих не можливе без проведення лабораторних експериментів.

Мурадова Вюсалия Худаширин кызы

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

кафедра естественных наук

viusalia.muradova@nure.ua

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ДИСТАНЦИОННЫМ ОБУЧЕНИЕМ В ВУЗЕ

Для проектируемой информационной системы организация и управления дистанционным образованием в вузе используются информационно – ресурсная модель. В соответствии с этой моделью информационная система управления ДО должна реализовывать такие функции как: формирование нагрузки преподавателей и тьюторов; управление финансовыми потоками; анализ выполнения работы преподавателей и тьюторов, контроль успеваемости студентов. Кроме этого она должна поддерживать такие функциональные возможности для преподавателя: подготовка и размещение материалов; использование нормативных документов; финансовые отношения; ведение отчетности выполненной работы; участие в разработке рекламно-маркетинговых кампаний. А для тьютора: рассылка материалов; проведение консультаций (в online режиме); обратная связь с обучаемым; использование нормативных документов; финансовые отношения; ведение отчетности выполненной работы; участие в разработке рекламно-маркетинговых кампаний. Для студента эта информационная система должна реализовывать: получение и изучение материала; выполнение контрольных работ и тестовых заданий; on-line консультирование; исполнение нормативных документов; финансовые отношения; регистрация и выбор (формирование) плана, получение документов о результатах обучения; получение реклам.

На основе анализа технологических новаций использованная выше модель требует расширения для поддержки новых методов и технологий обучения. Эти новые методы и технологии позволяют разрабатывать новые

более эффективные дистанционные курсы, с использованием новых способов подачи дидактического материала, способов текущего и итогового контроля знаний.

**Новикова Ульяна Валериевна, Дудинова Алена Владимировна,
Бабакулов Батыр Каримович**
Школа «Ангстрем»
novikovaprotsay@gmail.com

ТЕХНИЧЕСКИЕ И МОРАЛЬНО ЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДИСТАНЦИОННОЙ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ ШКОЛЬНИКОВ

В этой статье представлен качественный пример внедрения системы дистанционного обучения в среднюю школу. Мы рассматриваем особенности обучения учащихся младших и средних классов в дистанционном формате. Цель этого исследования состоит в том, чтобы улучшить понимание вопросов перехода с основной формы обучения на дистанционную.

Distance Education, Online Learning.

Общество возлагает на школу две равнозначные функции: образовательную и воспитательную. Однако в современном мире школа не справляется ни с одной из них в полном объеме. Многочисленные реформы ставят своей целью видоизменить саму парадигму образования.

Возникают различные проекты по полномасштабной трансформации образовательных технологий, один из которых – дистанционное обучение. Закон Украины «Про загальну середню освіту» (ст. 13) предполагает различные формы обучения, в том числе и дистанционную. Под этим понимают следующее: ребенок изучает самостоятельно учебные материалы и периодически проходит оценивание в школе. Учителю отводится роль консультанта и экзаменатора.

Мотивацией для дистанционного обучения может быть ранняя профориентация, состояние здоровья, постоянное проживание за пределами Украины, а также желание более рационально использовать учебное время. Аргументами «против» выступают отсутствие социальной адаптации, учебной дисциплины, упорядоченности, состязательности в учебе, а также прямого контакта с «носителем информации».

В открытом гражданском обществе родители должны быть вольны выбирать форму обучения для своих детей.

Наиболее ожидаемая трансформация системы школьного образования – переход к смешанной системе, суть которого в комбинировании дистанционной и очной формы в рамках одной учебной программы. Но это вопрос будущего.

Однако уже сейчас работающий школьный учитель ежедневно ощущает на себе запрос общества на изменение содержания и формы традиционного образования. Возникает необходимость так оптимизировать

учебный процесс, чтобы сохранив познавательный интерес, учебную деятельность и инициативу ребенка, существенно повысить продуктивность обучения.

Все больше и больше родителей, которые серьезно и ответственно подходят к вопросам воспитания и образования, которых действительно не устраивает существующая школьная система. Инертность этой системы не позволяет оперативно реагировать на изменения в современном мире. Дети, проводящие в школе 7-8 часов, тем не менее, оказываются недостаточно адаптированными интеллектуально, социально и эмоционально к современному миру. Они в полной мере не владеют техническими и коммуникативными навыками, востребованными обществом.

Создавая дистанционную школу, мы ставили перед собой следующие цели:

- Разработать инструментарий для управления процессом обучения
- Внедрить систему, позволяющую четкое планирование и структурирование процесса обучения
- Организовать оптимальный контроль знаний

В 2014 году инициативная группа учителей и программистов начала разработку нового концепта – системы дистанционного обучения с максимальным использованием ИКТ.

Наша команда создала собственную IT - платформу, на основе которой с 2016 года функционирует общеобразовательная Школа «Ангстрем». Скоординированная работа двух составляющих – интерфейсы «Учитель» / «Ученик» – обеспечивает дистанционный формат обучения детей в общеобразовательной школе и полностью переносит сам процесс обучения в онлайн-пространство. «Ученик», пройдя авторизацию, получает доступ к личному кабинету, в котором ему предоставляются поурочно детализированный учебный план по каждому из предметов. В каждом из уроков расписаны подробные задания, необходимые для усвоения темы, предоставлены дополнительные материалы (аудио и видео), а также ссылки на все необходимые учебники. Все контрольные и самостоятельные работы проходят в тестовом режиме с автоматическим оцениванием. Процесс обучения визуализирован: на любом этапе ученик и его родители могут видеть общую картину успеваемости, планы обучения на любой выбранный им период времени, а также график личностного и академического роста. «Учитель» имеет свой уровень доступа к системе и более широкие возможности. Он может создавать и редактировать базу учебных материалов (учебные курсы, тесты, задания, дополнительные материалы и т.д.), консультировать индивидуально в он-лайн и оф-лайн режимах, проводить Интернет-конференции и вебинары.

Нам удалось технически организовать учебную составляющую школы, но некоторые социально-гуманитарные вопросы остались открытыми:

- Кто является реальными субъектами общеобразовательного процесса?
- Не снижается ли качество образования?

- Насколько продуктивна дистанционная форма обучения?
- Насколько дистанционный формат обучения препятствует социальной адаптации?
- Существует ли необходимость перенесения традиционных педагогических технологий в дистанционный формат?
- Верно ли, что современный мир сопротивляется прямому транслированию информации?

Содержание любого обучения ребенка составляет проблему, в решении которой участвуют три стороны: ученики, учителя и родители. Однако, в обычной школе родители легко могут ограничиться посещением родительских собраний и своевременным внесением денег в соответствующие школьные фонды.

При переходе на дистанционный формат роль родителей значительно возрастает. По крайней мере, на начальном этапе, они оказываются более вовлеченными не только в содержание учебного процесса, но и в его организацию.

В интервью UAUA.info мама ученицы нашей школы Юлия Педченко подчеркнула актуальность проблемы и ответила на некоторые из поставленных нами вопросов.

«Сегодня уже очевидно, что школьное образование подходит не всем детям, и многие родители начинают рассматривать альтернативные варианты. Есть много причин не ходить в школу, и домашнее обучение активно набирает обороты.

Впервые мысль о дистанционной форме пришла, как только я узнала, что такая альтернатива традиционному среднему образованию существует.

Мне до сих пор не понятна специфика обучения детей: на что они тратят почти тысячу часов в год. Мне не нравится программа среднего образования и методы ее преподавания.»

Успех ребенка на ДО во многом связан с вовлеченностью родителей. Готовы ли родители потратить на обучение своих детей минимум 10 лет своей жизни?

«Я не хочу перенести школу к себе домой и играть в учительницу. Моя цель совершенно иная — я хочу, чтобы дочь была приспособлена к современной жизни и к ее изменчивости. Для этого мы и пошли на дистанционное образование. Дочь сама изучает материал максимально, потом спрашивает у меня то, что не поняла, или что-нибудь уточняет, я объясняю или даю наводки, как можно найти ту или иную информацию. Иногда мы садимся с ней вместе и разбираемся в теме. Однако, я не трачу намного больше времени, чем когда дочь училась в общеобразовательной школе, и мы вместе выполняли домашние задания. Да, я контролирую процесс обучения, иногда что-то объясняю. Но, я надеюсь, что уже примерно через год-два моя дочь сможет сама составлять график учебы и выполнять программу.»

Традиционно качество образования определяется суммой навыков, умений и знаний. Однако это не может быть самоцелью, это необходимое, но лишь промежуточное условие становления личности. Не сами по себе знания являются целью школы, а ученик, для которого ценностью являются знания, интеллект, духовное развитие.

Из интервью с Юлией Педченко: *«В школе дети изучают предметы без особого удовольствия (и это в лучшем случае), получают знания пассивно. Дома же нужно настроиться на результат. Хочешь ты этого или нет, но ты учишься работать с информацией: искать, проверять, пробовать решить задачи тем или иным способом. Безусловно, я благодарна общеобразовательной школе за знания и навыки, которыми владеет мой ребенок. Но за эти 4 года дочка научилась мыслить лишь правилами, теориями, заучиванием, зазубриванием, учиться, заставляя себя — о прикладных знаниях, увы, речь и вовсе не идет. После перехода на дистанционную форму хуже точно не стало. Это я и о качестве знаний, и про мотивацию к учебе. Пока дочь учиться воспринимать процесс обучения по-новому. Зато недавно она с удовольствием начала учить математику. Этот предмет она недолюбливала еще со второго класса, а в 4-м классе совершенно не воспринимала. После первых 2–3 занятий дома она сказала: «Я не думала, что математика может быть такой интересной». По сути, дистанционный формат обучения дал ей возможность спокойно сесть и решить задачу, примеры — я даже не успела подключиться к процессу обучения, дочь сама во всем разобралась. Мне кажется, мы сильно переоцениваем сложность школьной программы и недооцениваем возможности наших детей.»*

При дистанционном формате обучения школа практически снимает с себя воспитательную функцию. И как следствие — не отвечает за социальную адаптацию детей.

Из интервью Юлии Педченко: *«О, это страшное слово «социализация»! Вернее, не такое уж и пугающее, но сколько в него вкладывают значений, эмоций и шаблонов.»* Помню, как сама испугалась домашнего образования по этой же причине: как же так, в школу не ходить и не «социализироваться»? А потом навскидку подсчитала время, за которое дочь в школе так сказать социализируется: минут 10 до начала уроков, на переменах по 5-10-15 минут, еще минут 10 после уроков.

Но разве не большая социализация — это поездки с папой на велосипедах и на гоночной яхте? Общение с братом и сестрой? Посещение различных фестивалей? Кружки по интересам и соревнования? Поездки к бабушке в гости и гульки с друзьями? Выходные у дяди и тети с двоюродными братьями и сестрами? Я считаю, что ребенка можно социализировать за счет посещения школы только если это единственный социум, который родители могут обеспечить своему чаду. Но, согласитесь, какой-то очень странный опыт: поместить ребенка с 29 сверстниками, собранными по географическому признаку, у которых единственным

авторитетом будет классный руководитель. Вы сами часто попадаете в такие коллективы? Зачем тогда ребенку обязательно проходить эту «школу жизни»?

У ребенка, обучающегося дистанционно, высвобождается огромное количество свободного времени. Одна из главных задач родителей – рационально и качественно его заполнить.

А главная задача школы - организовать качественное образование, по форме и по сути удовлетворяющее потребностям современного мира.

Олійник Лія Миколаївна

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
liyalno1@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчання на відстані у післядипломній педагогічній освіті отримує все більше розповсюдження та визнання серед працюючих педагогів. Застосування хмарних технологій відкриває широкі можливості для організації дистанційних форм навчання педагогічних працівників, які раз на п'ять років мають проходити курси підвищення кваліфікації у відповідних закладах освіти, щоб підтвердити або підвищити кваліфікаційну категорію у наслідок власної атестації.

На підставі угоди між Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та корпорацією Intel й Наказу департаменту освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації у 2016 році на базі інституту вчителів, які викладають інформатику в початковій школі (21 особа) та 10 педагогів дошкільних навчальних закладів пройшли навчання у двох експериментальних групах за Новим Основним курсом Програми Intel® «Навчання для майбутнього» (V 10.0) в очно-дистанційній формі за допомогою сервісів Google. Створивши обліковий запис Google, педагоги під час навчання використовувати: пошту Gmail, Google Календар, соціальну мережу Google+, хмарне сховище Google Диск, текстовий та табличний процесори, презентації, Blogger, Hangouts.

На дистанційному етапі навчання, що тривав два місяці, як куратор та старший тренер, застосовувала різні форми навчання в асинхронному та синхронному режимі: відео-лекції, семінари, практичні заняття, індивідуальні консультації. Самостійно вчителі розробляли проекти з викладання інформатики для учнів 2-4 класів за спрощеною навчальною програмою з інформатики. Педагогами ДНЗ у якості теми дослідження за методом проектів були обрані базові якості особистості дошкільника за Базовим компонентом дошкільної освіти. За результатами навчання сайт

WiKi збагатився доробками педагогів Миколаївщини, на блозі «Навчання для майбутнього» розміщено авторські публікації 29 візиток роботи над проектами педагогів обох груп.

Можливість користуватися веб-сервісами із доступом до змісту освіти відкриває педагогічним працівникам перспективу удосконалювати професійні знання та навички в будь-який час і в будь-якому місці. Застосування Google інструментів та сервісів у навчальному процесі дозволяє підвести освітні послуги закладів післядипломної освіти на якісно новий рівень, так як вони поєднуються у систему, завдяки якій можна створити певне навчальне середовище для підвищення кваліфікації педагогів та розвитку їх професіоналізму.

Пойда Сергій Андрійович

Комунальний вищий навчальний заклад
«Вінницька академія неперервної освіти»

serj.pojda@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Навчання протягом життя, постійне підвищення професійної компетентності є однією із основних проблем, які постають перед сучасним суспільством. Особливо актуальною вона є для осіб, професійні обов'язки яких пов'язані із збереження життя та здоров'я людей, адже поруч із появою нових хвороб з'являються нові препарати, методики діагностування та лікування тощо. Для лікарів-інтернів це є дуже важливим, оскільки підвищення професійної компетентності інтерна дозволяє забезпечити необхідні умови для його особистісного становлення як лікаря-професіонала і відповідає необхідним складовим його професійної діяльності.

Рішення про впровадження дистанційної форми навчання для лікарів (провізорів)-інтернів на фармацевтичному факультеті Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова (ВНМУ) було прийнято наприкінці 2016 року.

Впровадження дистанційного навчання (ДН) до підвищення кваліфікації лікарів-інтернів характеризується такими етапами:

- Вибір моделі ДН. На основі аналізу результатів роботи інших ВНЗ Рішенням Вченої ради ВНМУ було прийнято очно-дистанційну форму навчання, оскільки вона акумулює кращі ознаки очної та заочної форм навчання, і, при цьому, позбавлена деяких їх негативних рис.

- Вирішення проблеми технічного та технологічного забезпечення. Вказаний етап було успішно завершено шляхом виділення для системи ДН вільного сервера та встановлення на нього платформи ДН E-front із наданням

їй доменного імені <http://distant.vnmu.edu.ua> та налаштування у якості системи для проведення онлайн лекцій та семінарських занять системи на основі програмного рішення BigBlueButton, яке інтегровано до платформи ДН.

- Формуванням кадрового забезпечення ДН. Працівниками КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» в рамках договору про співпрацю проведено стажування для викладачів ВНМУ з питань організації та проведення дистанційного навчання. Викладачі, які пройшли навчання, завершили адаптацію освітньо-професійних програм для провізорів-інтернів та продовжують розробку 8 навчальних курсів («Елементи практичної психології»; «Клінічна фармація»; «Менеджмент»; «Організація та економіка фармації»; «Фармакогнозія»; «Фармакологія»; «Фармацевтична технологія»; «Фармацевтичний аналіз»).

Завершення розробки навчальних курсів за дистанційною формою навчання та впровадження їх до експлуатації планується після розгляду на засіданнях профільних кафедр, на початку вересня 2017 року.

Ромін Андрій Вячеславович, Калюжний Віталій Сергійович
Національний університет цивільного захисту
МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

Становлення і розвиток інформаційного суспільства в Україні висуває нові вимоги в цілому до освіти і якості підготовки фахівців ХХІ століття, і найважливішим напрямом підвищення якості дистанційного навчання у вищих навчальних закладах Державної служби України з надзвичайних ситуацій є розробка і впровадження нових інформаційних, а також телекомунікаційних технологій, які на сьогодні є невід'ємною частиною дистанційного навчального процесу.

В першу чергу йде мова про глобальну мережу INTERNET як універсальний спосіб спілкування з іншими людьми в інформаційному просторі. Специфіка мережі INTERNET полягає в тому, що він надає широкую можливість для реалізації творчого потенціалу кожного співробітника Державної служби України з надзвичайних ситуацій незалежно від державних і тимчасових меж.

Мережа INTERNET надає нові можливості в здобутті освіти через систему дистанційного навчання. Особливо це важливо для людей, які через об'єктивні причини обмежені у своєму пересуванні і не можуть відвідувати навчальні заняття. Дистанційна система навчання сприяє самоосвіті, розвитку навичок самостійного ухвалення рішень, що дуже важливо сьогодні; ця система потрібна для співробітника Державної служби України з надзвичайних ситуацій, який здобуває першу або другу вищу освіту або

підвищує свою кваліфікацію, тобто для тих, хто не може увесь свій час присвятити навчанню, яке вимагає тривалого відриву від роботи. Воно дозволяє вчитися в будь-який слухний час для співробітника і враховувати службові інтереси підрозділу.

Дистанційна освіта потрібна не тільки молоді, а і дорослим співробітникам Державної служби України з надзвичайних ситуацій, оскільки освіта має бути безперервною, та і специфіка дистанційного навчання допускає високий рівень самостійності і активності студентів.

Савонова Оксана Вікторівна

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка
oksango@gmail.com

ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІН ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО НАПРЯМКУ

Сучасні реалії побудови навчального процесу у вищих навчальних закладах Україні вимагають вирішення питань щодо ефективної організації змішаного навчання, де робота в аудиторіях поєднується з використанням Інтернет-технологій при організації самостійної діяльності студентів та створенні умов для їх активного творчого розвитку.

Упродовж більш ніж десяти років елементами змішаного навчання дисциплін здоров'язбережувального напрямку кафедри біологічних основ фізичного виховання здоров'я і спорту Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка стали:

1. Використання хмарних сховищ (наприклад Google Drive <https://drive.google.com>), або Хмапа (<https://cloud.mail.ru/>) для збереження навчально-методичного забезпечення дисциплін кафедри (робоча програма навчальної дисципліни, електронні навчальні посібники, індивідуальні навчально-дослідні завдання, матеріали для їх виконання тощо).

2. Створення студентами інтелект-карт, як результату опрацювання певного обсягу навчального матеріалу з окремої дисципліни або навпаки – опрацювання навчального матеріалу за зразками інтелект-карт, розміщених на хмарному сховищі для кращого засвоєння нових знань. При цьому, студенти опановують нові для них програми для створення інтелект-карти (наприклад, MindJet MindManager) матеріали щодо користування яких є у вільному доступі в мережі Інтернет, а також вчать оперувати великою кількістю інформації – аналізувати, систематизувати, узагальнювати, робити висновки.

3. Створення слухачами курсів за допомогою сервісів Google-Sites (<https://sites.google.com>) інтернет-сторінок або блогів здоров'язбережувальної тематики, на яких можна розмістити опрацьовану в рамках виконання індивідуального навчально-дослідного завдання інформацію з дисципліни,

що є гарною альтернативою написанню рефератів на задану тематику. Окремими складовими таких інтернет-сторінок слугують анкети або тести чи опитувальники стосовно, наприклад, визначення рівнів здоров'я людини, розроблені за допомогою сервісу Google-Форми.

4. Розробка, впровадження та використання автоматизованої системи тестування (АСТ) «CamomileNet» (згодом – АСТ Camilla), «банку тестових завдань» та організаційних засад (методики) організації та проведення стандартизованого автоматизованого контролю навчальних досягнень здоров'язбережувальних дисциплін.

Робота в цьому напрямку, у тому числі за участю автора, була розпочата у 2001 році з метою полегшення роботи викладача під час проведення контрольних заходів із перевірки знань, а далі для експериментального дослідження впливу різних методик автоматизованого контролю навчальних досягнень на стан здоров'я студентів. Спочатку АСТ мала здатність працювати як на окремому комп'ютері, так і в умовах локальної обчислювальної мережі комп'ютерного класу. Пізніше, після появи можливості під'єднання комп'ютерних класів навчальних закладів до глобальної мережі Internet, вона була перероблена на основі клієнт-серверних on-line технологій із урахуванням вимог, які відносились на той час до аналогічних систем. Це дало змогу забезпечити проведення регулярного, дистанційного автоматизованого контролю навчальних досягнень з таких навчальних дисциплін як «Валеологія», «Основи психовалеології», «Основи медичних знань», «Вікова фізіологія та валеологія», «Вікова фізіологія та гігієна», «Основи педіатрії».

Підсумовуючи зазначене, серед позитивних моментів, отриманих від застосування елементів змішаного навчання на кафедрі біологічних основ фізичного виховання здоров'я і спорту ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка можемо виокремити наступні: по-перше, це можливість забезпечення об'єктивності різних видів контролю навчальних досягнень через його автоматизацію та стандартизацію, по друге – можливість покращити мотивацію студентів до більш інтенсивної самостійної роботи завдяки самоконтролю власної діяльності, сприяючи її саморегуляції і вихованню об'єктивної самооцінки своїх пізнавальних та творчих можливостей.

Разом з тим, на сьогодні, перспективним напрямом роботи кафедри біологічних основ фізичного виховання здоров'я і спорту Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка є адаптація отриманих позитивних моментів досвіду забезпечення організації змішаного навчання студентів із дисциплін здоров'язбережувального напрямку до сучасних вимог розвитку вищої освіти України, зокрема їх використання під час створення електронних навчальних комплексів дисциплін кафедри в системі Moodle.

Семенов Микола Анатолійович

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

nasemenov@gmail.com

ПІДТРИМКА ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ, В ПЕРЕМІЩЕНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка з 2014 р. знаходиться в евакуації в місті Старобільську. В умовах обмежених ресурсів перед колективом університету постали нові виклики: як забезпечити функціонування та розвиток університету в умовах дуже обмежених ресурсів; як забезпечити право на освіту для переміщених осіб, які за логістикою не можуть навчатися традиційними засобами; як організувати навчання для тих, хто знаходиться на тимчасово окупованій території, але бажає отримати якісну українську освіту. Одним із шляхів вирішення цих викликів є використання технологій дистанційного навчання, змішаного навчання та створення системи забезпечення якості освіти.

На протязі першого навчального року було розроблено понад 16 тисяч дистанційних курсів. Для розв'язання завдань та вирішення існуючих проблем було створено: технічну та методичну служби підтримки викладачів та студентів, уніфіковані вимоги до дистанційних курсів, методичні матеріали для викладачів щодо створення та підтримки дистанційного навчання. Створено інститут координаторів тьюторів для кожної спеціальності.

Для активізації продуктивних технологій навчання, для забезпечення якості організації та постійного підвищення кваліфікації викладачів розроблено дистанційний курс «Технологія формування та підтримки дистанційних курсів».

Робоча програма курсу передбачає навчання на протязі семи тижнів. Перший навчальний тиждень має інформативний характер. Обговорюються особливості відкритої освіти. Другий тиждень присвячений особливостям платформи дистанційного навчання moodle. На наступному тижні вивчаються особливості представлення теоретичного навчального контенту. Далі вивчаються можливості практичних завдань та їх перевірки. Викладачі окремою темою знайомляться із можливостями комп'ютерного тестування. Окремо розглядаються сучасні сервіси для роботи з системою та засоби комунікації викладачів (тьюторів) із студентами. Завершує курс feed back.

Результати навчання за даним курсом показали ефективність такого підходу. За результатами feed back планується вдосконалення курсу, а саме активізація спілкування слухачів курсу один з одним.

Соколов Олександр Миколайович

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Фізичний факультет

o.m.sokolov53@gmail.com

ВИЯВЛЕННЯ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФІЗИКІВ-ЕКСПЕРИМЕНТАТОРІВ

Важливою частиною освіти майбутніх фізиків-експериментаторів є курс «Лабораторні роботи». Цей курс є настільки важливим, що до недавнього часу саме існування заочної форми навчання майбутніх фізиків-експериментаторів вважалося нездійсненим. Однак, розвиток персональних комп'ютерів зробив можливим виконання віртуальних лабораторних робіт, а засоби дистанційного навчання дозволили виконувати їх в будь-якому місці.

Метою виконання реальних лабораторних робіт є оволодіння навичками і вміннями використання приладів вимірювання та спостереження. Зазначена мета є чи не єдиною у переважної більшості викладачів, а досягти її в повному обсязі, у випадку віртуальних лабораторних робіт, не можливо. Однак, для майбутніх фізиків-експериментаторів більш загальною метою виконання лабораторних робіт є опанування навичок і вмінь планувати та виконувати експеримент. Ця мета містить в собі і завдання оволодіти навичками і вміннями користування приладами вимірювання та спостереження.

Аналіз наслідків проходження курсу «Лабораторні роботи» (ЛР) студентами 3-го курсу фізичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна показав, що зазначена складова мети навчання досягається з однаковою ефективністю продуктивними і репродуктивними методами навчання. Але переважна більшість викладачів використовує сьогодні, як для створення описів ЛР, так і під час їх виконання лише репродуктивні методи навчання.

Порівняння наслідків застосування продуктивних і репродуктивних методів навчання виявило, більшу ефективність перших, зокрема, студенти навчанні цим методом виявляли краще засвоєння навичок і вмінь планування і виконання експерименту. Ми спостерігали, що студенти, які навчалися репродуктивними методами, після виконання реальних лабораторних робіт, мали суттєві складнощі з вирішенням експериментальних завдань близьких за змістом до щойно виконаної лабораторної роботи. Але ми не бачили, щоб студенти, які навчалися, навіть дистанційно, продуктивними методами, мали такі складнощі.

Таким чином, маємо підстави стверджувати:

1. Майбутніх фізиків-експериментаторів під час проходження курсу лабораторних робіт слід навчати виключно продуктивними методами.

2. Нові засоби набуття освіти в поєднанні з ефективними методами навчання дозволяють фізичним факультетам випускати високо фахових фізиків-експериментаторів заочної форми навчання.

Тагліна Юлія Сергіївна

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

філософський факультет

j.s.taglina@karazin.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ: ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

Можливості, які надає в світі сучасної освіти дистанційна система, відкривають перспективи не тільки для вдосконалення студентів, а й для нового розуміння ролі викладача. Що відбувається з викладачем: чи обмежуються його можливості взаємодії зі студентською спільнотою, або ж навпаки – використання методів дистанційного навчання сприяє виробленню нових механізмів викладання?

З нашої точки зору, суттєвим позитивним елементом в дистанційній освіті є інтенсифікація зворотного зв'язку. У порівнянні з аудиторними заняттями, її рівень значно зростає. Цілком очевидно, що при проведенні аудиторних занять в семінарських групах викладачеві, навіть при високому професіоналізмі, складно працювати зі студентами, приділяючи їм рівну кількість часу, необхідну для досягнення високого рівня опрацювання матеріалу. Крім цього, на привернення уваги викладача починають впливати і особистісні якості студента: більш напористі і вимогливі відтісняють своїх колег по навчанню. Проте, кожен студент, в незалежності від своїх особистісних характеристик, має право на отримання належної уваги від викладача.

Дистанційні курси мають продуману і логічну систему зворотнього зв'язку. В рамках дистанційного курсу студенти і викладач формують певне інформаційне співтовариство, яке передбачає найбільш адекватну взаємодію у вигляді діалогу викладача з кожним окремим студентом.

Кожна робота студента може бути прокоментована викладачем, до неї ж можуть бути зроблені відповідні зауваження і побажання. Зворотній зв'язок дозволяє студенту поліпшити свою роботу, доповнити і виправити її відповідно до вимог викладача. У свою чергу студент отримує можливість задати питання по завданнях, коментарях, зауваженнях викладача і отримати повну і вичерпну відповідь, що сприяє підвищенню якості навчання і освіти, що здобувається.

Постійний взаємний контакт, який пропонує дистанційна освіта, веде до кращого розуміння суті курсів і вимог, які висувають викладачі. Це в

подальшому забезпечує підвищення рівня освіти студентів, і відкриває нові перспективи в розумінні освіти в новому інформаційному просторі.

Толстов Іван Вікторович

Український державний університет залізничного транспорту

Tollivan12@gmail.com

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ - ЗАОЧНИКІВ
НА КАФЕДРІ «ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ» УКРАЇНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

На кафедрі «філософії та соціології» велика увага приділяється удосконаленню самостійної роботи студентів-заочників (СРС). Всі дисципліни, які читаються викладачами кафедри представлені на заочних відділеннях п'яти факультетів університету.

Належна організація самостійно-консультаційної роботи тісно пов'язана з методичним забезпеченням навчального процесу. Основою навчально-методичного забезпечення є навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД). НМКД – сукупність навчальних видань (конспекти лекцій, плани семінарських занять, контрольні завдання, перелік екзаменаційних та залікових питань), необхідних для проведення всіх видів занять з певної дисципліни, сформульованих відповідною навчальною програмою.

Наявність якісної електронно-методичної бази на заочних відділеннях дозволяє застосувати дистанційне навчання. Для цього створено електронний навчально-методичний комплекс дисциплін (ЕНКД), який пересилається на електронну адресу старост або груп на початку семестру в період настановчої сесії. Кожен викладач має власну електронну адресу, на яку студенти можуть надсилати виконання завдань та отримувати он-лайн консультації за графіком.

Для покращення самостійної роботи студентів-заочників викладачами кафедри проводиться постійний моніторинг якості наявного методичного забезпечення: налагоджена співпраця з Навчально-методичним центром (НМЦ) університету за всіма напрямками методичного забезпечення навчального процесу, налагоджений зв'язок з бібліотекою університету щодо ознайомлення студентів з наявним в електронному вигляді фондом літератури.

Шугайло Олена Олексіївна
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
факультет математики і інформатики
shugailo@karazin.ua

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ ЕДЕРА ДЛЯ РОЗВАНТАЖЕННЯ ПРОГРАМ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зараз в Україні триває реформа освіти. Я вважаю, що ми, викладачі вищої школи, не повинні стояти осторонь проблем середньої освіти. Першим кроком на шляху до реформ було розвантаження програм початкової школи.

У червні – липні 2016 року за ініціативою Міністерства освіти і науки України на онлайн платформі Едера відбувалося обговорення, коментування, вироблення пропозицій щодо розвантаження програм 1-4 класів. Було зареєстровано понад 4000 унікальних користувачів, які залишили понад 8000 пропозицій. Також були створені експертні робочі групи з кожного предмета, призначені модератори. Я була членом експертної робочої групи з математики.

Під час обговорення в робочій групі було озвучено багато проблем, обговорено багато цікавих пропозицій щодо їх вирішення. Нажаль, майже жодна з цих пропозицій не була прийнята, бо не можна було змінювати діючий Державний стандарт початкової загальної освіти. Залишається лише сподіватися, що ці пропозиції будуть враховані при виробленні нового стандарту освіти. Та дуже тішить той факт, що в країні стільки небайдужих людей, готових витратити свій час, ділитися досвідом, вносити пропозиції, обговорювати, діставати згоди в складних і важливих питаннях освіти.

Цей досвід показав, що справжнє публічне обговорення, із залученням великої кількості людей, може бути ефективним і конструктивним завдяки використанню сучасних інтерактивних технологій. Також цей досвід можна використати для створення консультативних центрів для викладачів.

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА ТА ЦИФРОВА МАЙСТЕРНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Андрейко Галина Павловна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Философский факультет

andhalina@rambler.ru

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК СТИМУЛИРУЮЩИЙ ФАКТОР К САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ СТУДЕНТОВ

В настоящее время информационно-коммуникационные технологии становятся неотъемлемым компонентом жизни человека, активно проникая во все сферы общения и деятельности. Сокращение времени аудиторных занятий приводит к необходимости поиска новых форм и методов стимулирования и контроля эффективности и качества самостоятельного усвоения учебного материала студентами. Активизация самостоятельной работы студентов посредством внедрения в учебный процесс элементов дистанционного обучения позволяет в значительной мере разрешить эти проблемы. Так, введение в курс «Экология информационного пространства» элементов из аналогичного дистанционного курса позволило не только расширить умение студентов выделять необходимую информацию из огромного информационного массива, но одновременно обобщить и закрепить у них приобретённые ранее навыки информационной культуры. В процессе использования элементов дистанционного обучения устанавливается более тесное взаимодействие преподавателя и студентов, формируется заинтересованность сторон в эффективной подаче и усвоении учебного материала, выявляются сложные для понимания аспекты.

Доступность дистанционного курса в любой момент времени позволяет студентам не только организовать свое обучение в удобном режиме, но и подобрать рациональный индивидуальный темп работы, позволяющий максимально эффективно усваивать учебный материал. С одной стороны, это способствует дальнейшему формированию и закреплению навыков самоорганизации, с другой – дисциплинирует студентов, побуждая чередовать обязательное изучение теоретической части материала с практическим его закреплением.

На основании дистанционной активности можно создать представление о стремлении обучающихся к изучению дисциплины, а также проверить уровень качества самостоятельно усвоенных знаний. Возможность многократного виртуального посещения дистанционного курса и повторное выполнение заданий после уточнений и разъяснений преподавателя значительно повышает результативность и качество обучения студентов. Это

позволяет развивать самостоятельность мышления и творческие способности, учит ответственности, активизирует создание собственных эффективных алгоритмов работы с огромными информационными потоками, что в дальнейшем будет способствовать построению успешной жизненной карьеры.

Березенська Світлана Миколаївна

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету

berezsvet@gmail.com

ЕЛЕКТРОННИЙ КОНТЕНТ ЯК КОМПОНЕНТ ЦИФРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ

В сучасному інформаційному суспільстві освітня галузь зазнає глибоких змін, які проявляються у формуванні практикоорієнтованих цілей навчання, методів формування нових навичок, зміненні способів доступу до навчальної інформації тощо. Роботодавці відмічають, що модель підготовки майбутнього фахівця, основою якої є теоретична складова, їх не задовольняє, вона не є джерелом успіху, не забезпечує отримання реального досвіду, не орієнтується на кінцевий результат, і тому не відповідає потребам сучасного суспільства. Сьогодні і роботодавець, і здобувач вищої освіти стають більш вимогливими до навчального процесу у ВНЗ – від нього очікують отримання реального практичного досвіду (як соціального, так і емоційного) через застосування сучасних інтерактивних методик. І, як відповідь на цю вимогу, завдяки появі інноваційних концепцій, таких як штучний інтелект та віртуальна реальність, формується нове освітнє середовище, яке тісно пов'язане з цифровим навчанням і керується засадами цифрової педагогіки.

В Маніфесті про цифрове освітнє середовище, запропонованому командою проекту Edutainme (<http://manifesto.edutainme.ru/>), зазначено, що чіткого визначення поняття «цифрова педагогіка» не існує – «формується нова, цифрова педагогіка, і ніхто вцілому не розуміє, як вона повинна бути влаштована». Зрозумілим є лише те, що нова педагогіка має ґрунтуватися на співробітництві, інтерактивності, міждисциплінарності, носити ігровий та емоційно-насичений характер. Основою цифрової педагогіки має стати новий навчальний контент, властивості якого дозволяють забезпечити проектування індивідуальної навчальної траєкторії, безперервний аналіз навчальних потреб і здібностей того, хто навчається, і, як результат, – інтелектуальне формування динамічного сценарію його подальшого розвитку.

Більшу частину навчального контенту сьогодні вже представлено широкому загалу в електронному інформаційному середовищі – це відеофільми, анімація, малюнки, взаємопов'язаний гіпертекст, комп'ютерні моделі, електронні підручники, віртуальні лабораторії, дидактичні ігри,

форуми (чати), блоги, навчальні тести та інше. Крім того, завдяки інтуїтивно-зрозумілим налаштуванням параметрів сучасного цифрового середовища викладачу надано можливість вибору – створювати свій власний електронний контент для забезпечення навчального процесу, або ж скористатися тим, що представлений в інформаційному просторі мережі Internet. Але при цьому викладач має розуміти, що забезпечення навчального процесу електронними навчальними матеріалами ще не є впровадженням цифрової педагогіки – сьогодення вимагає трансформації процесу проектування всіх педагогічних процесів – від прогнозування цілей навчання до оцінки результатів їх досягнення. А це означає, що впровадження цифрової педагогіки в навчальний процес має змінити не лише навчальний контент, організаційні форми, методи і т.д. – змінитися має викладач, відмовившись від стереотипу «трансляція знань – контроль» на користь тьюторства та менторства (наставництва).

Горбулин Олег Станиславович

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

биологический факультет

gorbulin@karazin.ua

СОВРЕМЕННАЯ ЦИФРОВАЯ ПЕДАГОГИКА: ПРОБЛЕМАТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ

В первом десятилетии XXI века информатизация образования развивалась прежде всего за счёт «наращивания мускулов»: поставок в образовательные учреждения компьютерного оборудования, программного обеспечения и электронных учебных пособий. Даже при том, что формирование компьютерного парка формировалось по остаточному принципу, современное состояние его можно назвать удовлетворительным. Однако, этот путь информатизации оказался весьма затратным и далеко не всегда продуктивным. Дорогостоящее оборудование, сотни обучающих программ быстро устаревали материально и морально. А на их обновление необходимы новые ассигнования, которые сами образовательные учреждения далеко не всегда могут себе позволить. Между тем, в государственных программах проблемы ремонта дорогого оборудования, его обновления не учитывалась.

Между тем, появился альтернативный путь, менее затратный, но весьма эффективный, который в начале второго десятилетия XXI века, заявил о себе в полную силу.

Облачные технологии, известные человечеству ещё на рубеже веков, они получили новое дыхание, благодаря:

- значительному увеличению скорости интернет-соединения и появлению доступной мобильной 3G-связи;

- появившимся мобильным устройствам с доступом в интернет: сверхлёгким ноутбукам, планшетах, смартфонах;
- появившейся сети удалённых серверов.

В итоге в современном образовании появились новые возможности организации учебного процесса, организации новых форм обучения. Как правило, приводятся следующие примеры облачных технологий в образовании:

- облачные хранилища данных;
- электронные дневники;
- журналы;
- дистанционное обучение;
- виртуальные лаборатории;
- виртуальные образовательные учреждения;
- тестеры;
- дидактические игры
- онлайн конструкторы цифровых дидактических единиц;
- специализированные социальные сети;
- специализированные хранилища видео (Youtube и т.п.);
- программы для текстового, голосового и видеообмена (Skype и т.п.).

Впрочем, абсолютное большинство технологических решений изначально никак не было связано с образованием. Требовался определённый период адаптации появляющихся новшеств к образовательному процессу. Крайне мало в мире примеров, когда, наоборот, то или иное технологическое решение появляется по запросу педагогического сообщества. В наши дни перечисленные технологии стали основой для динамично формирующегося онлайн образования, а также для такой самостоятельной формы обучения как дистанционное обучение, в которых ведущую роль играют интернет-технологии.

Современные технологии позволяют не только передать значительную учебную информацию на расстояние, но и обеспечить прямое общение обучающего и обучаемого.

Таким образом, стала возможна организация интерактивной обучающей среды. С одной стороны это позволяет студенту (или ученику) выстраивать индивидуальную «трассу» обучения: выбирать присущий для себя темп, путь усвоения учебного материала. В любой момент студент может не только выполнять учебные задачи, но и задать уточняющий вопрос, сообщить свою оценку происходящему факту, событию, спровоцированной преподавателем проблемной учебной ситуации. В то же время преподаватель живо реагирует на учебную деятельность студента, корректирует его работу.

К таким новым методам мультимедийной дидактики, организуемых средствами интернета, можно отнести:

- чат-технологии;
- Skype-технологии;
- веб-конференции;
- веб-семинары (вебинары);
- дидактические игры;
- тренинги;
- исследовательская деятельность на основе виртуальных лабораторий;
- совместное коллективное творчество.

Очень важен системный подход к использованию большого перечня современных интернет-технологий. Это поможет избежать однобокости в подаче информации и обеспечить комфортные условия всем участникам образовательного процесса. Используя готовые электронные учебные пособия и другие обучающие программы, преподаватель кроме этого всегда стремится создать свои собственные дидактические единицы, максимально адаптированные к конкретным условиям конкретной образовательной среды. В связи с этим большую помощь оказывают онлайн конструкторы дидактических единиц:

- тренажёров,
- тестеров,
- дидактических игр,
- викторин и др.

Эти объясняет популярность таких международных творческих площадок, как Class Tools, появившийся в Германии Learning Apps и другие. В последние годы быстрыми темпами развивается направление «виртуальной интерактивной доски», предназначенной для коллективного творчества в интернете для выполнения различных проектов. Они обладают оперативностью обмена данными, размещение её в одном информационном блоке, где каждый из участников может внести свои коррективы в общий проект. Данные сервисы функционально полностью заменяют возможности реальной интерактивной доски: рисование, перетаскивание объектов и пр.

В число информационно-образовательных технологий все чаще входят те ресурсы, которые учитывают наличие мобильных устройств с доступом в интернет (ноутбуки, нетбуки, планшеты, смартфоны) у всех участников образовательного процесса. Узкая специализация онлайн сервисов приводит к их совершенствованию, предоставлению более эффективных образовательных услуг. Это наглядно проявляется при выборе преподавателем наиболее приемлемого для себя онлайн конструктора для создания тестов, Данные сервисы легко заменяют дорогостоящие системы голосования. Главное условие – надёжное интернет-соединение.

Таким образом, мобильные устройства становятся реальными помощниками в образовательном процессе. Да и для студентов планшеты, смартфоны превращаются из средств развлечения и виртуального общения в

эффективные инструменты для образования. Все большее распространение получают виртуальные библиотеки, учебные тренажеры и другие интернет-ресурсы, которые позволяют иметь доступ к учебной информации в любом месте, а не только в школе или дома.

Мынбаева Айгерим Казыевна, Булатбаева Айгуль Абдимажитовна
Казахский национальный университет им. аль-Фараби
umo200709@mail.ru

РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Информатизация образования, распространение компьютерных и цифровых технологий в мире актуализирует необходимость продвинутой информационной подготовки будущих педагогов. Начавшаяся в 1993 году эпоха интернетизации изменила мир. Уже выросло поколение, которое не мыслит себя, своей жизни и деятельности без сети интернет.

Согласно исследованиям Солдатовой Г., Зотовой Е. и др. (2013) происходят изменения в памяти, внимании, мышлении цифрового поколения. «Доступность практически любой информации в любое время с раннего возраста меняет структуру мнемонических процессов. В первую очередь запоминается не содержание какого-либо источника информации в сети, а место, где эта информация находится, а еще точнее «путь», способ, как до нее добраться. Средняя продолжительность концентрации внимания по сравнению с той, что была 10-15 лет назад, уменьшилась в десятки раз». Новый феномен – клиповое мышление. Оно основано на обработке фрагментов визуальных образов, а не «на логике и текстовых ассоциациях».

В XXI веке происходят существенные изменения связанные и с новыми научными открытиями, глобализацией, развитием космонавтики, робототехники, искусственного интеллекта. В июле 2016 года на всемирном психологическом конгрессе в Японии ученый Hiroshi Ishiguro продемонстрировал робота, полную свою копию, которая умеет вести диалог с человеком на обыденную тематику (http://www.icp2016.jp/program/keynote_speaker/Hiroshi_Ishiguro.html).

Не далек тот день, когда в офис-регистраторе университета появятся роботы-андроиды, способные выполнить простые операции и помочь человеку-специалисту или студенту.

В Европейском союзе проводились исследования по определению владения цифровой грамотностью педагогов. К сожалению, выявлено, что «только 20-25% школьников обучаются у учителей с высоким уровнем цифровой компетентности или у педагогов, поддерживающих активное использование цифровых технологий в учебном процессе». Кроме того,

«школьное расписание не особенно содержит дисциплины цифрового обучения – включая те же навыки программирования».

Обобщение инновационного опыта работы с цифровыми учебными ресурсами, интервьюирование, анализ психолого-педагогической литературы, изучение и анализ опыта ведущих университетов мира, проектирование содержания курса.

Цифровая грамотность понимается как «набор знаний и умений, которые необходимы для безопасного и эффективного использования цифровых технологий и ресурсов интернета». Включает в себя цифровое потребление, цифровые компетенции и цифровую безопасность.

В отечественном образовании активно проектируются и внедряются дисциплины в содержание высшего профессионального и послевузовского образования по развитию цифровой грамотности. В Казахском национальном университете им. аль-Фараби был изучен опыт проектирования подобных курсов в ведущих зарубежных университетах. На основе имеющегося опыта исследования цифровой грамотности в Казахстане, а также изучения иностранного опыта был разработан курс «Теория и исследование цифровой грамотности» для студентов психолого-педагогического направления докторантуры PhD. Каждый вводимый курс оценивается работодателями специальности.

В дисциплине предложены тематики лекций и семинаров «Цифровое поколение. Цифровое гражданство – учителя и ученики», «Направления исследований цифровой грамотности и цифровой компетентности в мире», «Новые системы обучения и цифровая компетенция», «Техническая он-лайн компетентность», «Виды информации в интернете. Потребность в информации и информационная перегрузка», «Сетевые возможности для обучения» «Коммуникативная компетенция. Безопасность коммуникации в интернете (направления исследований в мире)», «Цифровое потребление. Потребление и коммерция в цифровом мире», «Современные исследования особенностей цифрового потребления для подростков. Практика Казахстана и мира», «Потребительская компетентность в интернете для пользователей».

Ожидаемые результаты курса согласно таксономии Б.Блума включают:

- продвинутое знание теории поколений – цифрового поколения, понимание особенности изменений мышления, внимания и памяти у цифрового поколения; знание структуры цифровой грамотности, понимание специфики цифрового потребления, цифровой безопасности, цифровых компетенций; знание видов интернет-коммуникации, видов рисков в интернете, понимание особенностей для подростков; знание потребительских возможностей и рисков интернет-шопинга; продвинутое знание направлений исследований в Казахстане и за рубежом по цифровой грамотности и компетентности и др.;
- умения анализировать структуру цифровой компетенции; проводить SWOT-анализ цифровой грамотности, анализ цифрового потребления и безопасности, сильных и слабых сторон, рисков для подростков, анализ

практических ситуаций интернет-коммуникации школьников, манипулирования ими;

- владение цифровой грамотностью, самомотивация на обновление практических умений использования новых обучающих приложений;
- умения анализировать научные статьи, и интегрировать проблемы, возможности их решения в виде интеллект-карт по цифровой грамотности (новейшие проблемы, научные направления и научные школы); сравнение направлений исследований отечественных и зарубежных ученых (методика работы с ключевыми словами...);
- соединение в цифровую грамотность компонентов цифрового потребления, компетенции и безопасности, научное моделирование структуры цифровой грамотности, проектирование принципов цифрового гражданства, текущего прогноза развития цифрового общества, цифрового обучения; проектирование алгоритмов решения задач цифровой коммерции, обучения, коммуникации;
- оценка практических ситуаций цифрового взаимодействия учащихся, возможностей цифровой коммерции, оценка рисков и ситуаций цифровой агрессии – троллинг и кибербуллинг, секстинг и груминг, создания линий помощи; исследование и оценка цифровой грамотности студентов младших курсов, оценка своей цифровой грамотности, исследование и оценка цифровой грамотности школьника и прогнозирование его развития;
- применение умений проектирования задач и ситуаций (и их решения) по цифровому обучению, коммуникации, безопасности, коммерции; цифровой компетенции, технической, коммуникативной, сетевой, медиакомпетенции.

Для ведения занятий применяются методы кейс-стади, метод мозгового штурма, методы когнитивного мышления (например, дневников, «общее – частное»), методы рефлексии; методы творческих работ (например, методы автомашины, колеса, пирамиды, «Архипелага принципов», интеллект-карт и др.); написания критического эссе по современной проблематике цифровой грамотности (проблемы педагогов – проблемы студентов) и др.

Студенты выполняют проблемно-ориентированные проекты по развитию цифровой грамотности:

1) исследование цифровой грамотности школьника и прогнозирование его развития, предложение ему стратегий цифрового обучения, коммерции и т.п.;

2) разработка кейса по вопросам цифровой безопасности школьника. Кроме того, предлагается изучить цифровые компетенции практикующих учителей, применение новых технологий и методов цифрового обучения в школе учителями-предметниками.

При проектировании содержания курса изучался отечественный и зарубежный опыт исследований цифровой грамотности и компетенции. Кроме того, проведен опрос о владении цифровой компетенцией и цифровой

грамотністю преподавателей. К сожалению, можно констатировать низкий уровень владения цифровой компетенцией педагогов, несмотря на высокие пользовательские навыки работы с компьютером. Преподаватели слабо разбираются в цифровой безопасности, хотя используют антивирусные системы; не столь активно пользуются коммерческими интернет-услугами.

Проектирование курса также направлено на овладении теориями цифровой грамотности, повышения самого уровня цифрового мастерства будущего педагога, а также исследование владения цифровой грамотности школьников, систематизацию и обзор направлений исследований в мире. Докторантами будут изучены и новые обучающие системы.

Изменения XXI века ведут к существенным изменениям теории образования и дидактических методов. Количество новых IT-приложений и софтов для сферы образования увеличиваются в геометрической прогрессии, поэтому проблеме развития цифровой компетенции учителей следует уделить большое внимание и государству, педагогической общественности, а также и самим педагогам. В рамках внедрения курса планируется проведение оценки дисциплины и ее преподавания выпускниками. Преподаватель будет проводить *два круга рефлексии*. Первый в конце каждого занятия в виде *шеринга* (от англ. to share (делиться)) – делиться мнением, что студенты узнали нового, что было полезно, что будут использовать в практике и т.п. Так называемая обратная связь. *Второй круг*, когда преподаватель рефлексировать проведенное занятие, анализирует тематику, проведенную лекцию/семинар, качество его преподавания самостоятельно. Следующий шаг рефлексии – это подведение итогов, оценка прочитанного курса студентами, а также самоанализ курса после оценки студентами. Для этого, мы используем анкетирование для студентов («Опрос о курсе-дисциплине»).

Олійник Наталія Юрївна

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

nataliiaoliinyk@gmail.com

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ЯК КЛЮЧОВЕ ПОНЯТТЯ ЦИФРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ

Збагачення сучасної педагогіки новими видами навчальних занять і засобів навчання, поява яких зумовлена розвитком електронних технологій, включаючи сервіси Інтернет, зумовило формування цифрової педагогіки. Досліджуючи основні компоненти цифрової педагогіки, особливості їх формування та використання, ми хотіли б звернути увагу на електронний навчальний контент як ключовий компонент цифрової педагогіки.

Електронний навчальний контент, відповідно до його дидактичних властивостей, сприяє засвоєнню навчального матеріалу не тільки змістом

навчання, а й процесуальною стороною, тобто тим, як і в якому вигляді він подається. Навчальний контент є основою принципово нового навчального середовища, яке формується при створенні і використанні електронного навчального курсу. Через навчальний контент подається зміст навчання відповідно до Державних стандартів освіти, який прописано в навчальних програмах дисциплін. Одночасно з тим контент визначає види і форму електронних освітніх ресурсів, які будуть використовуватися в курсі. І якість електронного навчального курсу буде визначатися такими характеристиками контенту, як: якість, гнучкість, медійна насиченість, інтерактивність, доступність та зрозумілість.

Аналіз підходів вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення поняття «електронний навчальний контент» дає змогу виявити його основні ознаки, такі як: інформаційні насиченість – має бути представлена вичерпна інформація за програмою навчальної дисципліни; корисність контенту – у того, хто навчається, має виникнути почуття, що він не дарма прочитав матеріал, відкрив щось корисне для себе; контент має бути спрямованим на вирішення конкретних навчальних завдань, мати відповідні інструкції щодо опрацювання даного навчального матеріалу; контент має бути релевантним, вивіреним, достовірним, спиратися на перевірені факти; і само собою контент має бути грамотним. До цих ознак ми б додали ще одну, яка робить електронний курс більш привабливим – забезпечення віртуальної присутності викладача в курсі, яка проявляється через авторську позицію в поданні навчального матеріалу, оперативний зворотний зв'язок, доброзичливість та об'єктивність у коментарях, своєчасність виставлення оцінок тощо.

Одна із основних вимог до контенту електронного навчального курсу полягає в забезпеченні активного навчання з використанням інтерактивних аудіовізуальних ресурсів. І тут на перший план виходить проблема створення високоінтерактивного, мультимедійнонасиченого електронного контенту, який забезпечує можливість адекватного подання реальної і модельованої професійноорієнтованої дійсності.

Тимченко Ганна Миколаївна, Салахетдинов Рустам Ренатович

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

філософський факультет

annatymchenko@karazin.ua

ЕЛЕКТРОННИЙ РОБОЧИЙ ЗОШИТ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Створення та використання новітніх освітніх технологій навчання передусім стосується впровадження в практику як нетрадиційних методик навчання, так засобів дистанційної освіти, зокрема впровадження

електронних робочих зошитів з навчальних дисциплін для складання тем самостійної роботи в системі дистанційного навчання на базі LMS Moodle.

Курс «Основи фізичної реабілітації» (108 годин) розрахований на набуття навичок практичного використання реабілітаційних методів та засобів в практичній життєдіяльності при наданні допомоги хворим та інвалідам, містить теоретичний матеріал та практичні роботи, які надають можливість застосовувати отримані знання в практиці медичної, соціальної, психологічної та професійної реабілітаційної діяльності. Теми курсу охоплюють основні принципи медичної та фізичної реабілітації при основних формах патології та порушень в роботі опорно-рухового апарату, захворюваннях внутрішніх органів, обміну речовин, пошкодженнях та захворюваннях нервової системи, оперативних втручаннях, а також особливості проведення занять фізичними вправами в період вагітності, пологах та післяпологовий період. Певна увага приділена питанням реабілітації людей з особливими освітніми потребами та вадами розвитку, психолого-педагогічним особливостям роботи з реабілітації інвалідів сучасних умовах суспільства. Дистанційний курс «Основи фізичної реабілітації» є електронним робочим зошитом, який містить в собі всі методичні матеріали та навчальні елементи, і використовується для студентів освітнього напрямку «Здоров'я людини» для складання самостійної роботи на денній формі навчання.

Отримані результати педагогічного експерименту свідчать про те, що виявлена позитивна динаміка змін щодо рівня засвоєння навчального матеріалу, зокрема шляхом застосування електронних робочих зошитів для складання тем самостійної роботи з метою активізації пізнавальної діяльності, розвитку творчих здібностей, закріплення практичних навичок та навчального матеріалу. Узагальнені результати роботи дозволили розробити методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів денної форми навчання шляхом застосування електронних робочих зошитів:

- 1) конкретизація вимог до знань, умінь та навичок, які необхідно сформувати в процесі реалізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- 2) створення аудіо- та аудіовізуальних навчальних елементів задля надання можливості в курсі студентів з особливими освітніми потребами;
- 3) розробка системи дидактичних завдань різних рівнів складності у зв'язку з не одноманітністю рівня навчальних досягнень студентів (звичайні студенти та студенти з особливими освітніми потребами);
- 4) складання системи завдань самостійної роботи з урахуванням актуалізації мотивів освітньої діяльності з подальшою трансформацією мотивів від пізнавального й наукового до професійного;
- 5) обов'язковість виконання індивідуальних завдань з курсу як одного із перспективних напрямів індивідуалізації навчання та майбутньої професійної діяльності, що дає змогу знаходити нетипові рішення навчальних ситуацій;

6) використання технологічного ланцюжка виконання обов'язкових завдань, що дає змогу раціонально розподілити час, дії та прийоми навчання студентів;

7) забезпечення студентів повним електронним набором інформаційно-методичних матеріалів (література, методичні рекомендації, практикуми, конспекти, календарний план, тестові системи перевірки знань тощо).

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ ТА НАВЧАННІ

Иваненко Наталия Сергеевна

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина
социологический факультет

Ivanenko_Natasha@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ В ВУЗЕ

Реформирование украинского образования в условиях развивающегося информационного общества инициировало разработку новых педагогических информационных технологий. Одним из приоритетных направлений развития системы образования за последние годы стала компьютеризация учебного процесса в высших учебных заведениях.

Технологический прогресс помогает в решении сложных задач в различных областях деятельности человека. В последние десятилетия наблюдается активное использование методов искусственного интеллекта. С годами умные технологии будут всё лучше подстраиваться под владельцев: следить за их здоровьем, предупреждать об опасностях и мгновенно предоставлять любые нужные услуги.

В сфере образования также постепенно происходит внедрение технологий искусственного интеллекта: на сегодняшний день и преподаватели, и студенты постоянно пользуются приложениями для чтения и изучения разных дисциплин, находясь где угодно, в режиме «онлайн».

Важным моментом онлайн-обучения является возможность у преподавателя постоянно расширять аудиторию, корректируя свой курс. Благодаря внедрению искусственного интеллекта появились интеллектуальные обучающие системы — программы, которые симулируют поведение преподавателя. Они могут проверять уровень знаний студентов, анализируя их ответы, давать отзывы и составлять персонализированные планы обучения.

В то же время подобная интерактивная система с использованием искусственного интеллекта пока слабо встроена в учебный процесс в Украине. Одной из наименее разработанных областей которой бы не только позволил повысить эффективность обучения студентов по различным дисциплинам, но и помог бы преподавателям в их профессиональной деятельности.

В связи с этим актуальной идеей развития образования в Украине является построение и использование комплексной универсальной образовательной автоматизированной информационной системы с элементами искусственного интеллекта, которая в большей степени расширила бы возможности индивидуального подхода к студентам, и в наиболее полной мере способствовала бы реализации их права на получение образовательной информации, а также оказала бы помощь преподавателям в организации учебного процесса.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – СТАРТ ІЗ СЬОГОДЕННЯ В МАЙБУТНЄ

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

українською та російською мовами

Комп'ютерне верстання В. І. Ключ

Підписано до друку 27.03.2017 р. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Друк ризографічний

Обл.-вид. арк. ____ Ум. др. арк. ____

Зам № _____

Наклад 100 пр. Ціна договірна.

61022, Харків, майдан Свободи, 4,
Видавництво Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Надруковано ФОП Петрова І. В.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79, к. 137,
тел. (057) 362 01 52